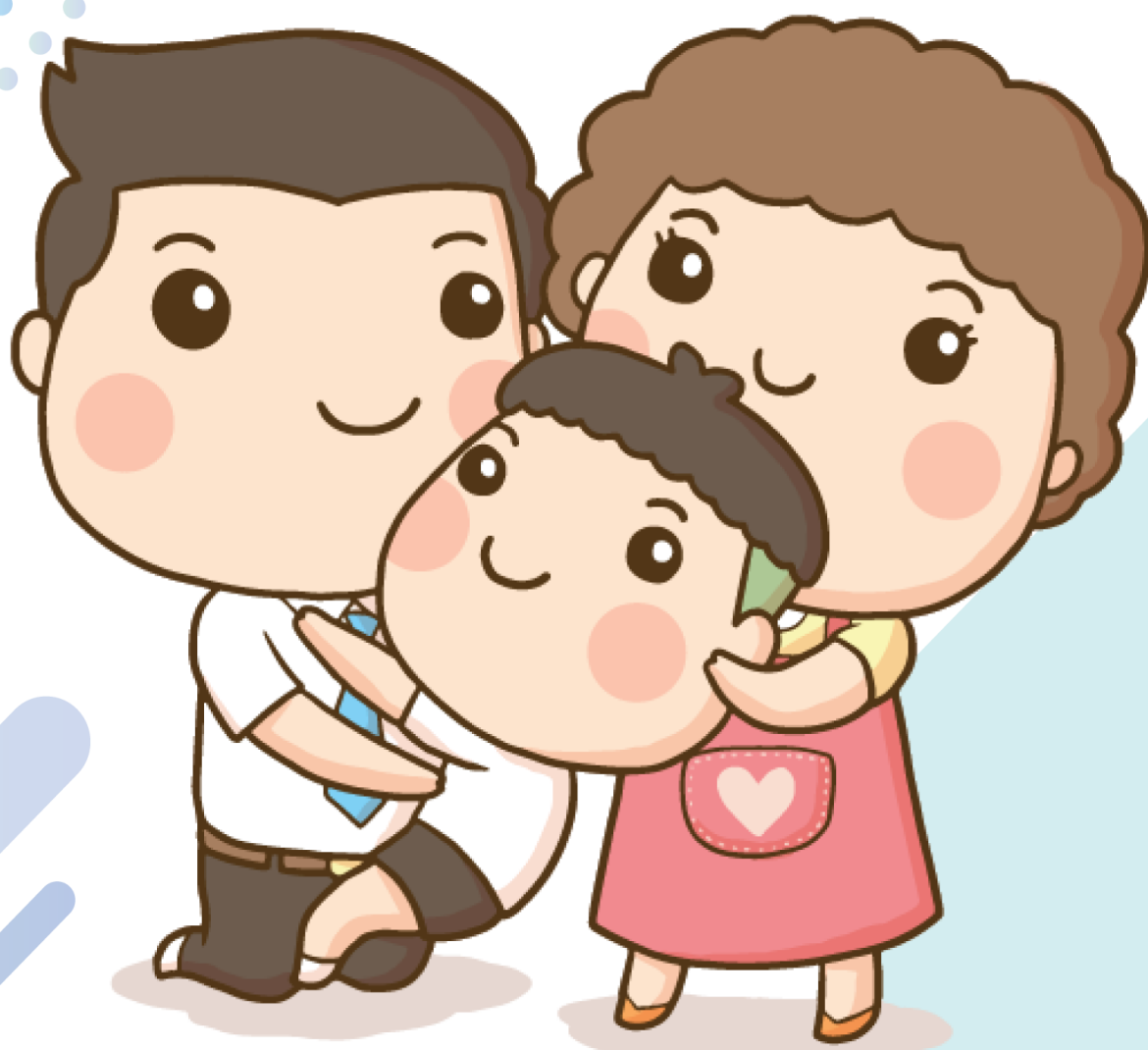

รายงานสถานการณ์ ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย ประจำปี 2562

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สรุปสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย ประจำปี 2562

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	1
1. บทนำ	6
1.1. ความเป็นมา	6
1.2. วัตถุประสงค์	6
1.3. นิยามศัพท์	7
1.4. องค์ประกอบ	8
1.5. ขอบเขตการดำเนินการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว	9
2. ผลสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย ประจำปี 2562	12
2.1. ข้อมูลทั่วไป	12
2.2. สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย ประจำปี 2562	15
2.3. ด้านสัมพันธภาพ	17
2.4. ด้านการทําบทบาทหน้าที่ของครอบครัว	18
2.5. ด้านการพึ่งตนเอง	19
2.6. ด้านทุนทางสังคม	20
2.7. ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก	21
3. สรุปสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย และอภิปรายผล	22
3.1. การจำแนกประเภทครอบครัวและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง	22
3.2. การดูแลสมาชิกในครอบครัวที่มีภาวะพึ่งพิง	28
3.3. การส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวไทย	30
4. ข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว	36
4.1. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัว	36
4.2. ข้อเสนอแนะต่อโครงการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว	38
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบประเมินความเข้มแข็งของครอบครัว	
ภาคผนวก ข ตารางแสดงร้อยละของครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งรายจังหวัด	
ภาคผนวก ค ตารางแสดงเกณฑ์และค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวรายจังหวัด	
ภาคผนวก ง พื้นที่สำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว ประจำปี 2562	

.....

บทสรุปผู้บริหาร

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้ดำเนินกิจกรรมการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว ประจำปี 2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามและประเมินสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวประจำปี และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ โครงการ/กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว โดยกำหนดให้มีกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ จำนวนไม่น้อยกว่า 60,000 ครอบครัว กระจายจำนวนตัวอย่างให้แต่ละจังหวัดตามสัดส่วนจำนวนครัวเรือนจากรายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน ประจำปี พ.ศ. 2560 ของกรมการปกครอง และขอความร่วมมือให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสำรวจสถานการณ์ฯ ในพื้นที่ 2 พื้นที่ แบ่งเป็น

(1) ตำบลที่อยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 1 ตำบล

(2) ตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาล จำนวน 1 ตำบล

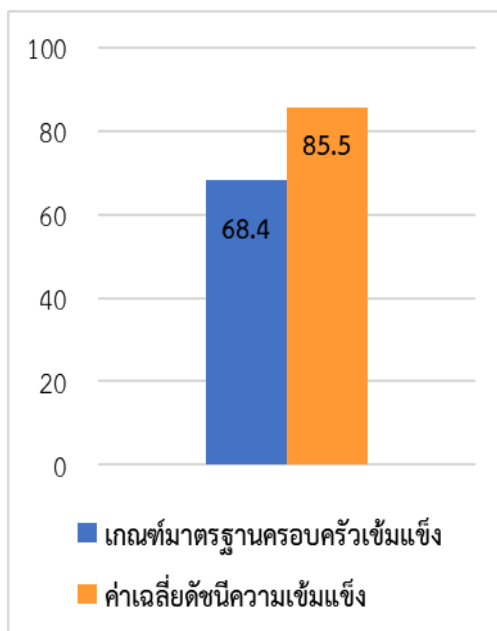
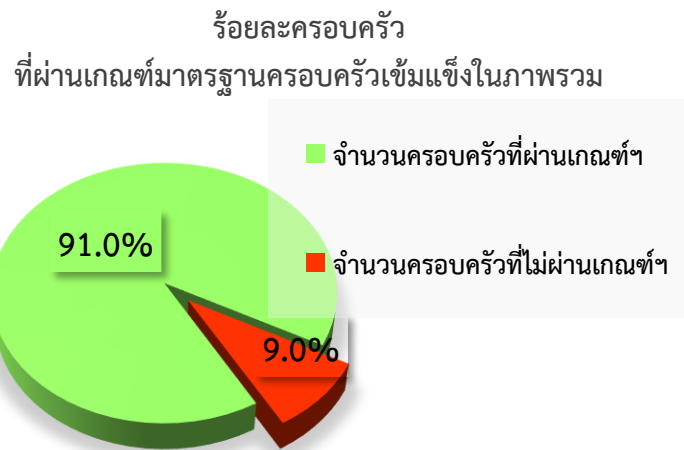
โดยเลือกพื้นที่ตำบลที่ได้รับเงินอุดหนุนศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนในปีที่ผ่านมา และ/หรือเป็นพื้นที่ที่ได้รับเลือกให้เป็นศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) (ถ้ามี) ทั้งนี้ได้กระจายจำนวนตัวอย่างให้แต่ละพื้นที่ตามสัดส่วนจำนวนครัวเรือนของพื้นที่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของจังหวัด ใช้แบบประเมินความเข้มแข็งของครอบครัวไทยเป็นเครื่องมือในการสำรวจ ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนข้อมูลครอบครัว หรือข้อมูลทั่วไป จำนวน 11 ข้อคำถาม และส่วนข้อมูลประเมินความเข้มแข็งของครอบครัว จำนวน 49 ข้อคำถาม โดยแบ่งเป็นองค์ประกอบของมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสัมพันธภาพ 2) ด้านการบำบัดบาทหน้าที่ของครอบครัว 3) ด้านการพึ่งตนเอง แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ การพึ่งตนเองด้านสุขภาพ การพึ่งตนเองด้านข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ 4) ด้านทุนทางสังคม 5) ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก มีระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม 2561 - กันยายน 2562

เกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง หมายถึง ค่ามาตรฐานหรือเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน โดยเปรียบเทียบกับค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวนั้น ๆ ที่กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวกำหนด มีรายละเอียดดังนี้

ลำดับ	มิติ / ด้าน	เกณฑ์มาตรฐานฯ
1	ด้านสัมพันธภาพ	67.00
2	ด้านการบำบัดบาทหน้าที่ของครอบครัว	74.00
3	ด้านการพึ่งตนเอง	63.00
4	ด้านทุนทางสังคม	65.00
5	ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก	73.00
เกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งในภาพรวม		68.40

ผลการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวภาพรวมทั่วประเทศ ประจำปี 2562 จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 61,866 ครอบครัว¹ พบว่า มีครอบครัวที่มีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวผ่านเกณฑ์ฯ จำนวน 56,299 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 91 และครอบครัวที่มีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวไม่ผ่านเกณฑ์ฯ จำนวน 5,567 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 9 เมื่อพิจารณามาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งรายด้าน พบว่า มีร้อยละครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์ฯ ด้านการพึ่งตนเอง

มากที่สุด ร้อยละ 98.01 รองลงมา คือ ด้านทุนทางสังคม ร้อยละ 95.34 ด้านการบำบัดพาทหน้าที่ของครอบครัว ร้อยละ 90.01 ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก ร้อยละ 88.38 ตามลำดับ ในด้านสัมพันธภาพมีร้อยละครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์ฯ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.92

มีค่าดัชนีความเข้มแข็งในภาพรวมของครอบครัวไทย เท่ากับ 85.50 คะแนนซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง (เกณฑ์ฯ 68.40 คะแนน) และเมื่อพิจารณาค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวแต่ละด้าน พบว่า ครอบครัวมีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งครบทุกด้าน โดยด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก มีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวมากที่สุด 93.41 คะแนน รองลงมา คือ ด้านทุนทางสังคม 91.88 คะแนน ด้านการบำบัดพาทหน้าที่ของครอบครัว 90.63 คะแนน ด้านการพึ่งตนเอง 83.23 คะแนน และด้านสัมพันธภาพมีค่าเฉลี่ยความเข้มแข็งของครอบครัวน้อยที่สุด 68.35 คะแนน

รูปแบบของครอบครัวไทย

รูปแบบของครอบครัวไทยแบ่งตามโครงสร้างได้ 2 ประเภท ได้แก่ ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย โดยมีสัดส่วนของครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยาย นอกจากนี้ ยังปรากฏว่ามีครอบครัวลักษณะพิเศษ เช่น ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวข้ามรุ่น หรือครอบครัวที่ไม่มีบุตร ซึ่งเป็นลักษณะครอบครัวที่หลายหน่วยงานให้ความสนใจและมีจำนวนมากขึ้นในสังคมไทย จากการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็ง

¹ ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2562 จากระบบฐานข้อมูลมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง stat.thaifamily.in.th

ของครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 - 2562 ทำให้เห็นทิศทางของครอบครัวลักษณะพิเศษ ได้แก่ ครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยวเป็นครอบครัวลักษณะพิเศษที่มีสัดส่วนมากที่สุดในทุกปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ ยังพบว่าผลสำรวจตั้งแต่ปี 2558 ครอบครัวผู้สูงอายุดูแลเด็กตามลำพัง หรือครอบครัวที่มีสมาชิกอายุต่ำกว่า 18 ปี ตั้งครรภ์/มีบุตร ต่างมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้น โดยเฉพาะครอบครัวที่ไม่มีบุตร มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย

ผลการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวในภาพรวมและองค์ประกอบแต่ละด้าน

องค์ประกอบ	เกณฑ์	ค่าดัชนี ความเข้มแข็ง ของ ครอบครัว	ครอบครัว ผ่านเกณฑ์		ครอบครัว ไม่ผ่านเกณฑ์	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความเข้มแข็งของครอบครัวในภาพรวม	68.40	85.50	56,299	91.00	5,567	9.00
1. ด้านสัมพันธภาพ	67.00	68.35	45,114	72.92	16,752	27.08
2. ด้านการทําบทบาทหน้าที่ของครอบครัว	74.00	90.63	55,687	90.01	6,179	9.99
3. ด้านการพึ่งตนเอง	63.00	83.23	60,634	98.01	1,232	1.99
4. ด้านทุนทางสังคม	65.00	91.88	58,982	95.34	2,884	4.66
5. ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและ การปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก	73.00	93.41	54,678	88.38	7,188	11.62

เมื่อพิจารณาผลการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว พบว่า ครอบครัวมีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งทั้งในภาพรวมและองค์ประกอบแต่ละด้าน จำนวนครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์ฯ และค่าเฉลี่ยดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวในปี 2562 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2561 เมื่อพิจารณาความเข้มแข็งของครอบครัวในตัวชี้วัดภายใต้องค์ประกอบ 5 ด้าน พบว่า ครอบครัวไทยควรได้รับการส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวในด้านสัมพันธภาพ โดยเฉพาะมิติการสื่อสารระหว่างกันอย่างมีคุณภาพ และมิติการแสดงออกถึงความรักและเอาใจใส่ระหว่างกัน ซึ่งมีค่าดัชนีฯ ต่ำกว่าเกณฑ์ฯ โดยมิติการแสดงออกถึงความรักและเอาใจใส่ระหว่างกัน มีค่าดัชนีฯ 66.93 คะแนน (เกณฑ์ฯ 79.00) และการสื่อสารระหว่างกันอย่างมีคุณภาพ มีค่าดัชนีฯ 60.35 คะแนน (เกณฑ์ฯ 71.00) รวมถึงการพึ่งตนเอง ด้านเศรษฐกิจที่มีค่าดัชนีฯ 68.69 คะแนน ซึ่งผ่านเกณฑ์ฯ ด้วยคะแนนที่ไม่สูงนัก

ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัว

(1) ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแบบบูรณาการเพื่อให้ความช่วยเหลือครอบครัวลักษณะพิเศษ เช่น ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว หรือครอบครัววัยรุ่น (ผู้ปกครองและบุตร) โดยเฉพาะในช่วงแรกของการเปลี่ยนสถานะครอบครัว (ระยะ 3 เดือน - 1 ปี) โดยรวบรวมบริการของแต่ละหน่วยงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือทั้งในการให้คำปรึกษาและการบำบัดครอบครัว การศึกษาของเด็กและเยาวชน การส่งเสริมรายได้อาชีพ

การจัดการปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ที่พักอาศัยชั่วคราว และให้องค์ความรู้และคำปรึกษาในกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงให้การสนับสนุนกลุ่ม/เครือข่ายที่รวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือกันเองและทำงานเป็นเครือข่ายทั้งเครือข่ายออนไลน์และออฟไลน์ให้สามารถช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มให้เข้มแข็งและขยายความช่วยเหลือต่อไปได้

(2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกิดบริการให้คำปรึกษาครอบครัวที่ประสบปัญหาเด็กวัยรุ่นตั้งครรภ์ หรือการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ รวมถึงการจัดทำคู่มือสื่อประชาสัมพันธ์รวบรวมทางออกทางเลือกและบริการทางสังคม ทั้งในด้านสุขภาพ การศึกษา และการประกอบอาชีพ จัดให้มีทางเลือกสำหรับการคุมกำเนิดที่ครอบคลุมมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุมกำเนิดระยะยาว ภายใต้ราคาที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้หญิงหรือสมาชิกครอบครัวที่ประสบปัญหาดังกล่าวมีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจด้วยตัวเองในการจัดการปัญหาและดำเนินชีวิตตามทางเลือกของตนเองต่อไปได้อย่างปกติ สำหรับพ่อ แม่และผู้ปกครอง ควรส่งเสริมให้มีความรู้และทักษะในการสอนบุตรให้เห็นคุณค่าตนเอง รู้เท่าทันอารมณ์และป้องกันตนเองได้ รวมถึงให้โอกาสเมื่อเกิดความผิดพลาดขึ้น

(3) มีมาตรการเพื่อสนับสนุนและผลักดันให้สถานประกอบการ นายจ้าง หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนร่วมในการจัดให้มีมาตรการ/สวัสดิการการทำงานที่เอื้อต่อครอบครัวในการมีบุตร เช่น การจัดพื้นที่/บุคลากรสำหรับการดูแลเด็กเล็ก เด็กปฐมวัยในเวลาราชการ หรือจัดให้มีสถานที่ดูแลเด็กที่มีมาตรฐาน ราคาไม่แพงในชุมชนหรือสถานประกอบการต่าง ๆ เพิ่มระยะเวลาลาหยุดเพื่อเลี้ยงดูบุตรโดยได้รับเงินเดือนปกติ การจ้างงานทดแทนระยะสั้น หรือการให้เงินพิเศษแก่พนักงานที่รับผิดชอบงานของพนักงานที่ลาหยุด การยืดหยุ่นด้านเวลาทำงาน ฯลฯ โดยภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการดังกล่าวผ่านการลดหย่อนภาษีให้หน่วยงานที่มีการจัดสวัสดิการที่เอื้อต่อครอบครัว การใช้มาตรการทางภาษีหรือการให้เงินอุดหนุนเพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูและการศึกษาของเด็ก จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ข้อดีและประโยชน์ของการมีบุตร ทั้งต่อครอบครัวและประเทศ โดยยกย่องเชิดชูครอบครัวที่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้อย่างมีคุณภาพ ภายใต้ความจำกัดที่แตกต่างกันของแต่ละครอบครัว รวมถึงสร้างจิตสำนึกให้ชุมชน / สังคมให้มีส่วนร่วมในการดูแลเด็กในสังคมเนื่องจากเป็นแรงงานและกลไกในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจสังคมของประเทศต่อไปในอนาคต

(4) ส่งเสริมให้ครอบครัวมีความรู้และพฤติกรรมดูแลสุขภาพตลอดทุกช่วงชีวิต รวมถึงมีการพัฒนาทักษะและศักยภาพของตนเองอยู่เสมอเพื่อเพิ่มพูนรายได้และเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าทั้งในครอบครัวและในสายงานอาชีพ ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและสถานประกอบการโดยใช้มาตรการทางภาษีหรือการให้เงินอุดหนุนเพื่อจูงใจให้มีการฝึกอบรมพัฒนาทักษะแรงงานอย่างสม่ำเสมอและมีทักษะการจัดสมดุลระหว่างงานและครอบครัว

(5) จัดตั้งสถาบันส่งเสริมสัมพันธภาพครอบครัว เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ เครื่องมือและกระบวนการจัดการเรียนรู้ และบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการสร้างพื้นที่เรียนรู้เพื่อสร้างครอบครัวเข้มแข็งพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง โดยจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อครอบครัวและสร้างอุทยานการเรียนรู้ของครอบครัว เพื่อเป็นพื้นที่ต้นแบบในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านครอบครัวและเปิดโอกาสให้ครอบครัวได้มีกิจกรรมร่วมกัน

(6) ส่งเสริมให้ครอบครัวเห็นความสำคัญของการแสดงออกถึงความรักและเอาใจใส่ระหว่างกัน ครอบครัว ใช้เวลาอย่างมีคุณภาพ และการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ โดยรวบรวมชุดความรู้ จัดทำเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีความน่าสนใจเหมาะกับสมาชิกในครอบครัวเป็นประจำทุกเดือน/ไตรมาส ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน/ธุรกิจ และภาคีเครือข่าย ในการจัดสินค้า หรือบริการที่มุ่งส่งเสริมสัมพันธภาพ การสื่อสารคุณภาพ และการใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว การส่งเสริมการขายสำหรับกลุ่มเป้าหมายครอบครัว โดย สค. จัดทำคู่มือหรือ Family-Time Guide รวบรวมสินค้า/บริการดังกล่าว และโปรโมทผ่านช่องทางประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

(7) พัฒนากลไกศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว และศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ให้มีบุคลากรที่สามารถให้คำปรึกษาครอบครัวในเบื้องต้น และมีความรู้ในวิธีการและช่องทางกรณีมีการส่งต่อไปให้หน่วยงานที่มีภารกิจเฉพาะเจาะจง ตรงกับกรณีของครอบครัวที่เข้ามาขอรับคำปรึกษา สนับสนุนสถาบันทางสังคมในพื้นที่ (สถาบันทางศาสนา โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ) เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบและเข้ารับบริการให้คำปรึกษาได้

(8) ส่งเสริมทักษะทางการเงิน แนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง การทำบัญชีครัวเรือน การบริหารหนี้สิน/การออม และการฝึกฝนวินัยทางการเงิน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการขาดวินัยทางการเงินและทักษะในการบริหารจัดการเงิน จัดให้มีกระบวนการแทรกแซงก่อนเป็นหนี้หรือผ่อนชำระสินค้า/บริการเกินกว่าเงินรายได้ที่จะบริหารจัดการได้ หรือกำหนดเพดานขั้นต่ำไม่ให้บุคคล/ครอบครัวมีหนี้สินเกินร้อยละของเงินรายได้ที่กำหนด สนับสนุนนิสัยการออมและกระตุ้นให้ประชาชนเข้าถึงระบบการออมภาคสมัครใจ โดยจัดทำแพคเกจการออมสำหรับครอบครัวที่อาจมีรายได้น้อย/รายได้ปานกลาง แต่ต้องการปรับปรุงพฤติกรรมการใช้จ่ายและสนับสนุนการสร้างนิสัยออมเงิน

(9) ออกแบบ จัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลครอบครัวไทย Thai Family Big Data เพื่อจัดเก็บข้อมูลครอบครัวแต่ละประเภทตามค่านิยมครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวลักษณะพิเศษซึ่งเป็นกลุ่มที่รัฐต้องเร่งให้ความช่วยเหลือ รวมถึงออกแบบกระบวนการจัดเก็บข้อมูล การบูรณาการข้อมูล การทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และแนวทางการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลด้านครอบครัวระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานระดับท้องถิ่น เพื่อให้มีข้อมูลจำนวนครอบครัวของประเทศไทยที่ถูกต้องและแม่นยำเพียงพอที่จะระบุจำนวนและชี้เป้าพิภคของครอบครัวแต่ละประเภท หน่วยงานทุกระดับสามารถใช้เป็นข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือกับครอบครัวที่ประสบปัญหาหรือเป็นกลุ่มเสี่ยง รวมถึงเป็นประโยชน์ในการกำหนดมาตรการและนโยบายในการพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัวและทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพของประเทศต่อไป

.....

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ร่วมกับ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อปี พ.ศ. 2549 ได้ดำเนินการ “โครงการจัดทำมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง” พัฒนาต่อยอดจากดัชนีชี้วัดความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตครอบครัวของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปี พ.ศ. 2546 และผลการวิจัยด้านครอบครัว สังเคราะห์ได้มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งที่มีองค์ประกอบ 5 ด้าน 7 มิติ ได้แก่ ด้านสัมพันธภาพ ด้านการพึ่งพาตนเอง (สุขภาพ เศรษฐกิจ และข้อมูลข่าวสารและโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนา) ด้านทุนทางสังคม ด้านการปรับตัวในภาวะยากลำบาก และด้านการหลีกเลี่ยง/จัดการความเสี่ยง โดยมีการวัดแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับประเทศ และระดับครอบครัว ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 – 2553 กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้มีการนำมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งไปสู่การปฏิบัติ โดยได้มีการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประเทศ ระดับชุมชน และระดับครอบครัว สร้างเครื่องมือสำหรับใช้ประเมินความเข้มแข็งของครอบครัวและระบบมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง โดยได้นำเข้าเครื่องมือดังกล่าวมาใช้เพื่อประเมินความเข้มแข็งของครอบครัวครั้งแรกในปี 2554 เพื่อทดสอบระบบฯ จากนั้นในปี 2557 กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้ดำเนินการทบทวนตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งและใช้มาถึงปัจจุบัน

ทั้งนี้ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้ดำเนินการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทยทั่วประเทศตามเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวเป็นประจำทุกปี โดยดำเนินการร่วมกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ในการดำเนินการจัดเก็บและรายงานสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวผ่านระบบมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งทางเว็บไซต์ <http://stat.thaifamily.in.th> ซึ่งเป็นระบบประมวลผลอัตโนมัติ เพื่อเผยแพร่สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทยให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ โครงการ กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

- (1) ติดตามและประเมินสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวประจำปี 2562
- (2) เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ โครงการ/กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว

1.3 นิยามศัพท์

ครอบครัวเข้มแข็ง หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างมีจุดหมาย มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยพึ่งพาตนเอง พร้อมทั้งจะเกื้อกูลสังคมและครอบครัว ปรับตัวอย่างสร้างสรรค์ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ไม่สั่นคลอนกับปัญหาหรืออุปสรรค เมื่อต้องเผชิญ ปัญหาก็สามารถร่วมกันแก้ไขจนคล่องไปได้ด้วยดี

มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง หมายถึง ข้อกำหนดที่ได้รับการยอมรับเพื่อนำไปใช้เป็น แนวทางการปฏิบัติเป็นเครื่องมือการประเมินผลและการเทียบเคียง เพื่อแสดงถึงความเข้มแข็งของครอบครัว ในสังคมไทย ตลอดจนการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ การดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในทุกระดับ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ความเข้มแข็งของครอบครัว

ระบบมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง คือ ระบบฐานข้อมูลที่กรมกิจการสตรีและสถาบัน ครอบครัวพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการข้อมูลความเข้มแข็งของครอบครัวตามมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง เป็นระบบประมวลผลอัตโนมัติผ่านทางเว็บไซต์ <http://stat.thaifamily.in.th>

ครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์ หมายถึง ครอบครัวที่มีร้อยละของค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัว สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งที่กำหนด

ค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัว หมายถึง ค่าที่ใช้บ่งชี้ถึงความเข้มแข็งของครอบครัว โดยพิจารณาจากร้อยละของคะแนนการมีส่วนร่วมหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัวในแต่ละมิติ

เกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง หมายถึง ค่ามาตรฐานหรือเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน โดยเปรียบเทียบกับค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวนั้น ๆ ที่กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวกำหนด มีรายละเอียดดังนี้

ลำดับ	มิติ / ด้าน	เกณฑ์มาตรฐาน ^๑
1	ด้านสัมพันธภาพ	67.00
2	ด้านการทำบทบาทหน้าที่ของครอบครัว	74.00
3	ด้านการพึ่งตนเอง	63.00
	(1) ด้านเศรษฐกิจ	58.00
	(2) ด้านสุขภาพ	63.00
	(3) ด้านข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้	68.00
4	ด้านทุนทางสังคม	65.00
5	ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก	73.00
เกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งในภาพรวม		68.40

ครอบครัวเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยบุคคลที่ใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภรรยา อาจมี หรือไม่มีบุตร พ่อหรือแม่อยู่กับบุตร หรือพี่น้องหรือญาติไม่เกินสองรุ่นใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน

ครอบครัวขยาย หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สามรุ่นขึ้นไป หรือครอบครัว เดี่ยวสองครอบครัวขึ้นไปที่มีความผูกพันทางสายโลหิต หรือเกี่ยวดองเป็นเครือญาติ ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน และอาศัยอยู่ในบ้านหรือบริเวณเดียวกัน

ครอบครัวลักษณะพิเศษ หมายถึง ครอบครัวที่มีลักษณะเฉพาะที่มีความต้องการความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนที่แตกต่างกัน มีหลายลักษณะ โดยจำแนกครอบครัวตามลักษณะเฉพาะที่มีนัยสำคัญได้ ดังนี้

- 1) ครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวที่พ่อหรือแม่ต้องเลี้ยงดูบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะโดยลำพัง
- 2) ครอบครัวข้ามรุ่น หรือ ครอบครัวผู้สูงอายุเลี้ยงดูเด็กตามลำพัง หมายถึง ครอบครัวที่มี ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่กับหลานตามลำพัง
- 3) ครอบครัวที่ผู้สูงอายุอยู่ด้วยกันตามลำพัง คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิกอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ตั้งแต่สองคนขึ้นไป อยู่ร่วมกันโดยไม่มีสมาชิกช่วงวัยอื่นอาศัยอยู่ด้วย
- 4) ครอบครัวคู่รักเพศเดียวกัน คือ ครอบครัวที่มีบุคคลเพศเดียวกันใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยา
- 5) ครอบครัวผสม คือ ครอบครัวที่ชายหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีบุตรติดมาและได้สมรสหรืออยู่กินกันฉันสามีภริยาเป็นครอบครัวใหม่ และบุตรนั้นอาศัยอยู่ด้วยกัน
- 6) ครอบครัววัยรุ่น คือ ครอบครัวที่ชายและหญิงมีอายุต่ำกว่า 20 ปี ใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภริยา และในการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย ได้ระบุลักษณะครอบครัวเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ในการสำรวจข้อมูล เช่น ครอบครัวที่ไม่มีบุตร ครอบครัวบุตรบุญธรรม (หมายถึง บุตรของผู้อื่นที่บุคคลได้จดทะเบียนรับเป็นบุตรของตนตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมตามขั้นตอนที่กฎหมายได้กำหนดไว้) ครอบครัวเด็กอยู่ตามลำพังโดยไม่มีผู้ดูแล ครอบครัวที่พ่อหรือแม่ต้องโทษจำคุก ฯลฯ

ครัวเรือน หมายถึง หน่วยการอยู่อาศัย (unit of residence) ของบุคคลหรือกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันและกินอยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ทางสายโลหิตหรือทางเครือญาติ โดยบุคคลเหล่านั้นจัดหาหรือใช้สิ่งอุปโภคบริโภคอันจำเป็นแก่การครองชีพร่วมกัน ประกอบด้วย

- 1) ครัวเรือนคนเดียว คือ ครัวเรือนที่บุคคลอาศัยอยู่คนเดียวตั้งแต่สามเดือนขึ้นไป (อ้างอิงจากการจัดเก็บข้อมูลสำมะโนประชากรชาวต่างชาติที่อยู่อาศัยในประเทศไทยเกิน 3 เดือนขึ้นไปของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เช่นเดียวกับเกณฑ์ในการทำสำมะโนประชากรของฮ่องกง มาเลเซีย รวมทั้งสถาบันสถิติแห่งชาติของสหราชอาณาจักร)
- 2) ครัวเรือนที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ คือ ครัวเรือนที่มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปอาศัยอยู่ร่วมกันโดยไม่มีความสัมพันธ์ฉันสามีภริยา ไม่มีความผูกพันทางสายโลหิต และไม่มีความเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติ แต่มีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน

1.4 องค์ประกอบ

มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งเป็นมาตรฐานกลางเพื่อใช้ในการประเมินโดยเปรียบเทียบกับค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัว และใช้เป็นกรอบแนวทางในการส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว

มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งระดับครอบครัว ประกอบด้วย 5 ด้าน 10 ตัวชี้วัด 49 ข้อคำถาม² ได้แก่

² ดูภาคผนวก : แบบประเมินความเข้มแข็งของครอบครัว

1) ด้านสัมพันธภาพ หมายถึง องค์ประกอบที่บ่งบอกความเข้มแข็งของครอบครัว ในด้านสัมพันธภาพ จำนวน 4 ตัวชี้วัด รวม 19 ข้อคำถาม ได้แก่

- (1) สมาชิกในครอบครัวแสดงออกถึงความรักและเอาใจใส่ระหว่างกัน (5 ข้อคำถาม)
- (2) สมาชิกในครอบครัวยอมรับและเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (3 ข้อคำถาม)
- (3) สมาชิกในครอบครัวสื่อสารระหว่างกันอย่างมีคุณภาพ (8 ข้อคำถาม)
- (4) สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล ไม่ใช้ความรุนแรง (3 ข้อคำถาม)

2) ด้านการบำบัดบาทหน้าที่ของครอบครัว หมายถึง องค์ประกอบที่บ่งบอกความเข้มแข็งของครอบครัว ในด้านการบำบัดบาทหน้าที่ของครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวบำบัดบาทหน้าที่ของครอบครัว ต่อสมาชิก จำนวน 1 ตัวชี้วัด รวม 4 ข้อคำถาม

3) ด้านการพึ่งตนเอง หมายถึง องค์ประกอบที่บ่งบอกความเข้มแข็งของครอบครัว ในด้านการพึ่งตนเอง จำนวน 3 ตัวชี้วัด รวม 15 ข้อคำถาม ได้แก่ (1) การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ (2) การพึ่งตนเองด้านสุขภาพ และ (3) การพึ่งตนเองด้านข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ มีตัวบ่งชี้และตัวชี้วัดในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ หมายถึง องค์ประกอบที่บ่งบอกความเข้มแข็งของครอบครัวในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ มี 5 ข้อคำถาม

ด้านที่ 2 การพึ่งตนเองด้านสุขภาพ หมายถึง องค์ประกอบที่บ่งบอกความเข้มแข็งของครอบครัวในการพึ่งตนเองด้านสุขภาพ มี 6 ข้อคำถาม

ด้านที่ 3 การพึ่งตนเองด้านข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ หมายถึง องค์ประกอบที่บ่งบอกความเข้มแข็งของครอบครัวในการพึ่งตนเองด้านข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ มี 4 ข้อคำถาม

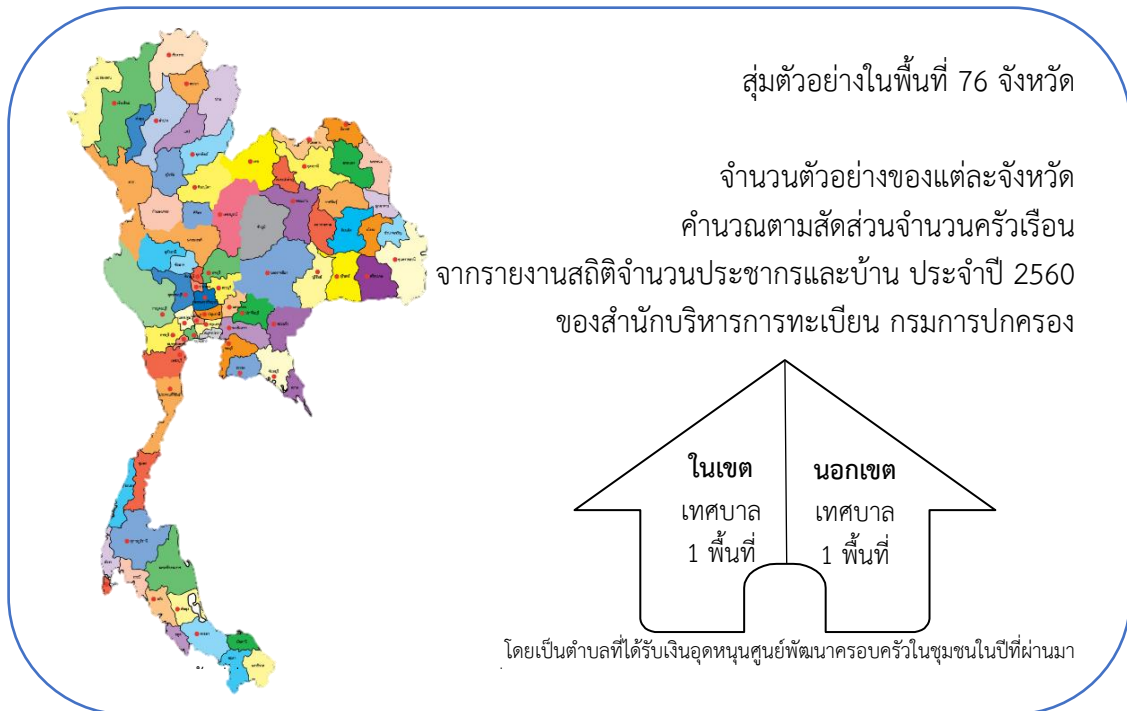
4) ด้านทุนทางสังคม หมายถึง องค์ประกอบที่บ่งบอกความเข้มแข็งของครอบครัว โดยพิจารณาจากทุนทางสังคม ซึ่งหมายถึง ความเข้มแข็งของครอบครัว อันเนื่องมาจากระบบความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล กลุ่ม ชุมชน และเครือข่ายทางสังคมไทย ได้แก่ ทุนทางสังคมของแต่ละครอบครัวในการสร้างบรรยากาศความเข้มแข็งของครอบครัว จำนวน 1 ตัวชี้วัด รวม 6 ข้อคำถาม

5) ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก หมายถึง องค์ประกอบที่บ่งบอกความเข้มแข็งของครอบครัว โดยพิจารณาจากความสามารถหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบากของสมาชิกในครอบครัว จำนวน 1 ตัวชี้วัด รวม 5 ข้อคำถาม

1.5 ขอบเขตการดำเนินการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว

กลุ่มเป้าหมาย

- 1) ตัวแทนสมาชิกในครอบครัวที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป
- 2) ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบในพื้นที่ 76 จังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 61,866 ครอบครัว ขนาดตัวอย่างของแต่ละจังหวัด (Sample Size) จะจัดเก็บตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนครัวเรือนของแต่ละจังหวัด จากรายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน ประจำปี 2560 ของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ :

1) แบบประเมินความเข้มแข็งของครอบครัวไทย ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนข้อมูลครอบครัว หรือข้อมูลทั่วไป จำนวน 11 ข้อคำถาม และส่วนข้อมูลประเมินความเข้มแข็งของครอบครัว จำนวน 49 ข้อคำถาม

2) ระบบมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง ทางเว็บไซต์ <http://stat.thaifamily.in.th/>

ระยะเวลาดำเนินการ : ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 (ตุลาคม 2561 - กันยายน 2562)

วิธีการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้ดำเนินการ ดังนี้

1) กำหนดแนวทางและขอบเขตการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว พร้อมชี้แจงสร้างความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

2) สนับสนุนงบประมาณให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ดำเนินการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว

3) คัดเลือกพื้นที่สำรวจฯ โดยการขอความร่วมมือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ

4) อบรมการสำรวจและการบันทึกข้อมูลให้แก่ผู้เก็บและบันทึกข้อมูล และแจ้งให้พื้นที่ (อบต./เทศบาล/ศพค.) ดำเนินการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวตามแบบประเมินความเข้มแข็งของครอบครัว

5) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดดำเนินการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว และบันทึกข้อมูลในระบบมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง ทางเว็บไซต์ <http://stat.thaifamily.in.th/>

6) ให้คำปรึกษา ประสานงานและแก้ไขปัญหาการใช้งานระบบมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งให้กับเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดและบุคลากรในพื้นที่ (อบต./เทศบาล/ศพค.) ดำเนินการสำรวจและบันทึกข้อมูลเข้าสู่ระบบมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง ทางเว็บไซต์ <http://stat.thaifamily.in.th/> เสร็จสิ้นภายในเดือนกรกฎาคม 2562 รายงานผลการดำเนินงานให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ทราบ เพื่อรวบรวมและรายงานผลดังกล่าวให้กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวภายในเดือนสิงหาคม 2562 ต่อไป

7) วิเคราะห์และจัดทำรายงานสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวประจำปี

ผลสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย ประจำปี 2562 ³

2.1 ข้อมูลทั่วไป

ครอบครัวไทยซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการสำรวจสถานการณ์ครอบครัวเข้มแข็ง ระดับประเทศ ประจำปี 2562 จำนวนทั้งสิ้น 61,866 ครอบครัว แบ่งเป็นภาคเหนือ 17 จังหวัด จำนวน 12,637 ครอบครัว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด จำนวน 18,301 ครอบครัว ภาคกลาง 25 จังหวัด จำนวน 20,842 ครอบครัว และภาคใต้ 14 จังหวัด จำนวน 10,086 ครอบครัว

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว

เพศของหัวหน้าครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศชาย	24,942	40.32
เพศหญิง	36,924	59.68
รวม	61,866	100.00

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ไม่ได้เรียนหนังสือ	2,017	3.26
2. ประถมศึกษา	37,354	60.38
3. มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3)	6,934	11.21
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6)	5,575	9.01
5. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่า	1,857	3.00
6. ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรือเทียบเท่า	2,547	4.11
7.ปริญญาตรี	4,671	7.55
8.ปริญญาโท	673	1.09
9.ปริญญาเอก	66	0.11
10.อื่น ๆ	172	0.28
รวม	61,866	100.00

อายุเฉลี่ยของหัวหน้าครอบครัว	57.16 ปี
------------------------------	----------

จากการสำรวจฯ พบว่า หัวหน้าครอบครัวตัวอย่าง แบ่งเป็นเพศชาย 24,942 คน คิดเป็นร้อยละ 40.32 และเพศหญิง 36,924 คน คิดเป็นร้อยละ 59.68 โดยหัวหน้าครอบครัวมีอายุเฉลี่ย 57.16 ปี และมีการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.38 รองลงมาคือมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) ร้อยละ 11.21 มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) ร้อยละ 9.01 ปริญญาตรี ร้อยละ 7.55 โดยมีการศึกษาระดับปริญญาเอกน้อยที่สุด ร้อยละ 0.11

³ ข้อมูลจากระบบมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2562

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของครอบครัวตัวอย่างจำแนกตามอาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัว

อาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. รับจ้างทั่วไป	14,097	22.79
2. เกษตรกร	25,956	41.95
3. ประมง	369	0.60
4. ข้าราชการ/ลูกจ้างหรือพนักงานของรัฐ	3,228	5.22
5. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	632	1.02
6. เจ้าของร้านค้าหรือผู้ประกอบการส่วนตัว	355	0.57
7. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	7,939	12.83
8. พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	3,233	5.23
9.ว่างงาน/ไม่มีงานทำ	4,446	7.19
10. อื่น ๆ	1,611	2.60
รวม	61,866	100.00

ตารางที่ 3 รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อปีและรายเดือน

รายได้ของครอบครัวเฉลี่ย	จำนวน (บาท)
ต่อปี	169,577.13
ต่อเดือน	14,131.43

จากการสำรวจฯ พบว่า หัวหน้าครอบครัวตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกรมากที่สุด จำนวน 25,956 คน คิดเป็นร้อยละ 41.95 รองลงมาเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 14,097 คน คิดเป็นร้อยละ 22.79 และอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 7,939 คน คิดเป็นร้อยละ 12.83 ตามลำดับ โดยมีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยเท่ากับ 169,577.13 บาทต่อปี หรือเท่ากับ 14,131.43 บาทต่อเดือน

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของครอบครัวตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพสมรสในปัจจุบัน

สถานภาพสมรสในปัจจุบัน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. โสด	4,886	7.90
2. สมรส	43,835	70.85
2.1 อยู่ร่วมกันเป็นปกติทุกวัน	42,160	68.15
2.2 ไม่ได้อยู่ร่วมกันเป็นปกติทุกวัน	1,675	2.70
3. หย่า	2,425	3.92
4. ม่ายเนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต	9,757	15.77
5. แยกกันอยู่	963	1.56
5.1 แยกกันอยู่ชั่วคราวตามข้อตกลงระหว่างคู่สมรส	926	1.50
5.2 แยกกันอยู่ชั่วคราวตามคำสั่งศาล	37	0.06
รวม	61,866	100.00

จากการสำรวจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพสมรสแล้วมากที่สุด จำนวน 43,835 คน คิดเป็นร้อยละ 70.85 รองลงมา คือ สถานภาพฝ่ายเนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต จำนวน 9,757 คน คิดเป็นร้อยละ 15.77 และสถานภาพโสด จำนวน 4,886 คน คิดเป็นร้อยละ 7.90 ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบว่า ในกรณีสมรสแล้ว ส่วนมากหัวหน้าครอบครัวอยู่ร่วมกันกับคู่สมรสเป็นปกติทุกวัน จำนวน 42,160 คน คิดเป็นร้อยละ 68.15

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของครอบครัวตัวอย่างจำแนกตามลักษณะโครงสร้างครอบครัว

ลักษณะโครงสร้างครอบครัว	จำนวน (ครอบครัว)	ร้อยละ
1. ครอบครัวเดี่ยว	52,174	84.33
2. ครอบครัวขยาย	8,401	13.58
3. ครอบครัวลักษณะพิเศษ	1,236	2.00
ไม่ระบุ	55	0.09
รวม	61,866	100.00

จากการสำรวจ พบว่า ลักษณะโครงสร้างครอบครัวกลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวเดี่ยวมากที่สุด จำนวน 52,174 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 84.33 รองลงมาเป็นครอบครัวขยาย จำนวน 8,401 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 13.58 และครอบครัวลักษณะพิเศษ จำนวน 1,236 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 2.00

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของครอบครัวลักษณะพิเศษจำแนกตามประเภท

ประเภทของครอบครัวลักษณะพิเศษ	จำนวน (ครอบครัว)	ร้อยละ
1) ครอบครัวที่ไม่มีบุตร	272	22.01
2) ครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว	521	42.15
3) ครอบครัวบุตรบุญธรรม	28	2.27
4) ผู้สูงอายุเลี้ยงดูเด็กตามลำพัง	133	10.76
5) มีสมาชิกอายุต่ำกว่า 18 ปีตั้งครรภ์/มีบุตร	122	9.87
6) ญาติดูแลเด็ก	69	5.58
7) เด็กอยู่ตามลำพังโดยไม่มีผู้ดูแล	2	0.16
8) พ่อหรือแม่ต้องโทษจำคุก	37	2.99
9) อื่น ๆ	52	4.21
รวม	1,236	100.00

เมื่อพิจารณาตามโครงสร้างครอบครัวลักษณะพิเศษ พบว่า ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยวมากที่สุด จำนวน 521 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 42.15 รองลงมา คือ ครอบครัวที่ไม่มีบุตร จำนวน 272 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 22.01 ครอบครัวผู้สูงอายุเลี้ยงดูเด็กตามลำพัง จำนวน 133 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 10.76 และครอบครัวที่มีสมาชิกอายุต่ำกว่า 18 ปีตั้งครรภ์/มีบุตร จำนวน 122 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 9.87 ตามลำดับ

2.2 สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย ประจำปี 2562

จากการสำรวจพบว่า ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างมีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวในภาพรวมเท่ากับ 85.50 คะแนน ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง โดยมีครอบครัวที่มีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวผ่านเกณฑ์ฯ จำนวน 56,299 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 91.00 และมีครอบครัวที่มีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวไม่ผ่านเกณฑ์ฯ จำนวน 5,567 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 9.00

ตารางที่ 7 : สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวในภาพรวมและองค์ประกอบแต่ละด้าน

องค์ประกอบ	เกณฑ์	ค่าดัชนีความเข้มแข็ง	ครอบครัวผ่านเกณฑ์		ครอบครัวไม่ผ่านเกณฑ์	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความเข้มแข็งของครอบครัวในภาพรวม	68.40	85.50	56,299	91.00	5,567	9.00
1. ด้านสัมพันธภาพ	67.00	68.35	45,114	72.92	16,752	27.08
2. ด้านการบำบัดทุกข์บ่าาของครอบครัว	74.00	90.63	55,687	90.01	6,179	9.99
3. ด้านการพึ่งตนเอง	63.00	83.23	60,634	98.01	1,232	1.99
1) ด้านเศรษฐกิจ	58.00	68.69	39,083	63.17	22,783	36.83
2) ด้านสุขภาพ	63.00	98.57	60,894	98.43	972	1.57
3) ด้านข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้	68.00	82.44	59,820	96.69	2,046	3.31
4. ด้านทุนทางสังคม	65.00	91.88	58,982	95.34	2,884	4.66
5. ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก	73.00	93.41	54,678	88.38	7,188	11.62

เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

ด้านสัมพันธภาพ ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างมีค่าดัชนีความเข้มแข็งด้านสัมพันธภาพ 68.35 คะแนน ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ฯ (67.00 คะแนน) โดยมีครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์ฯ จำนวน 45,114 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 72.92 และมีครอบครัวที่ไม่ผ่านเกณฑ์ฯ จำนวน 16,752 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 27.08

ด้านการบำบัดทุกข์บ่าาของครอบครัว ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างมีค่าดัชนีความเข้มแข็งด้านการบำบัดทุกข์บ่าาของครอบครัว 90.63 คะแนน ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ฯ (74.00 คะแนน) โดยมีครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์ฯ จำนวน 55,687 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 90.01 และมีครอบครัวที่ไม่ผ่านเกณฑ์ฯ จำนวน 6,179 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 9.99

ด้านการพึ่งตนเอง ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างมีค่าดัชนีความเข้มแข็งด้านการพึ่งตนเอง 83.23 คะแนน ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ฯ (63.00 คะแนน) โดยมีครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์ฯ จำนวน 60,634 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 98.01 และมีครอบครัวที่ไม่ผ่านเกณฑ์ฯ จำนวน 1,232 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 1.99

ด้านทุนทางสังคม ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างมีค่าดัชนีความเข้มแข็งด้านทุนทางสังคม 91.88 คะแนน ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ฯ (65.00 คะแนน) โดยมีครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์ฯ จำนวน 58,982 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 95.34 และมีครอบครัวที่ไม่ผ่านเกณฑ์ฯ จำนวน 2,884 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 4.66

ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างมีค่าดัชนีความเข้มแข็งด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก 93.41 คะแนน ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ฯ (73.00 คะแนน) โดยมีครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์ฯ จำนวน 54,678 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 88.38 และมีครอบครัวที่ไม่ผ่านเกณฑ์ฯ จำนวน 7,188 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 11.62

จากการจัดอันดับความเข้มแข็งของครอบครัวในแต่ละจังหวัดทั่วประเทศโดยพิจารณาจากค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวในภาพรวม พบว่า 5 จังหวัดที่มีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวมากที่สุด หรือสถานการณ์ครอบครัวมีความเข้มแข็ง คือ จังหวัดยโสธร รองลงมาคือ ชลบุรี หนองคาย เพชรบูรณ์ และกาฬสินธุ์ ตามลำดับ และ 5 จังหวัดที่มีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวน้อยที่สุด คือ จังหวัดน่าน พังงา สุพรรณบุรี ลพบุรี และปทุมธานี ตามลำดับ ทั้งนี้ ไม่มีจังหวัดใดที่มีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวในภาพรวมต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง หรือได้คะแนนในภาพรวมต่ำกว่า 68.40 คะแนน

จังหวัดที่ครอบครัวมีความเข้มแข็งและมีความเสี่ยง : ภาพรวม

5 จังหวัดที่มีคะแนนมากที่สุด			5 จังหวัดที่มีคะแนนน้อยที่สุด		
ลำดับ	จังหวัด	คะแนน	ลำดับ	จังหวัด	คะแนน
1	ยโสธร	92.83	1	น่าน	76.02
2	ชลบุรี	92.10	2	พังงา	76.24
3	หนองคาย	91.70	3	สุพรรณบุรี	78.22
4	เพชรบูรณ์	90.72	4	ลพบุรี	78.51
5	กาฬสินธุ์	90.14	5	ปทุมธานี	78.74

2.3 ด้านสัมพันธภาพ พบว่ามีครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งด้านสัมพันธภาพ ร้อยละ 72.92 และค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวด้านสัมพันธภาพเท่ากับ 68.35 คะแนน ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานฯ ที่กำหนด (67.00 คะแนน) และหากพิจารณาตัวชี้วัดภายใต้มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งด้านสัมพันธภาพ จำนวน 4 มิติ ได้แก่ (1) การแสดงความรักและใส่ใจระหว่างกัน (2) การยอมรับเคารพความคิดเห็นกัน (3) การสื่อสารกันอย่างมีคุณภาพ และ (4) การแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล พบว่า ในมิติการแสดงความรักและใส่ใจระหว่างกัน และการสื่อสารการอย่างมีคุณภาพมีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวไม่ผ่านเกณฑ์ฯ และมีร้อยละครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์ฯ ในมิติการแสดงความรักและใส่ใจระหว่างกัน และการสื่อสารการอย่างมีคุณภาพเพียงร้อยละ 55.37 และร้อยละ 56.60 ตามลำดับ

องค์ประกอบ	เกณฑ์	ค่าดัชนี ความเข้มแข็ง	ร้อยละของครอบครัว	
			ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์
ด้านสัมพันธภาพ	67.00	68.35	72.92	27.08
1) แสดงความเอาใจใส่ระหว่างกัน	79.00	66.93	55.37	44.63
2) ยอมรับเคารพความคิดเห็นกัน	64.00	85.90	87.22	12.78
3) สื่อสารกันอย่างมีคุณภาพ	71.00	60.35	56.60	43.40
4) แก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล	54.00	60.23	81.00	19.00

จากการจัดอันดับความเข้มแข็งของครอบครัวในแต่ละจังหวัดโดยพิจารณาจากด้านสัมพันธภาพ ในครอบครัว พบว่า 5 จังหวัดที่ครอบครัวมีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวด้านสัมพันธภาพมากที่สุด หรือครอบครัวมีความเข้มแข็งในด้านสัมพันธภาพ คือ จังหวัดชลบุรี รองลงมาคือ ยโสธร หนองคาย อำนาจเจริญ และเพชรบูรณ์ ตามลำดับ และจังหวัดที่ครอบครัวมีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ด้านสัมพันธภาพ จำนวน 24 จังหวัด กระจายไปทั่วทุกภาคของประเทศ ได้แก่ ภาคเหนือ 5 จังหวัด คือ เชียงใหม่ พะเยา แม่ฮ่องสอน พิจิตร และกำแพงเพชร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัด คือ ขอนแก่น นครพนม ร้อยเอ็ด เลย และสุรินทร์ ภาคกลาง 8 จังหวัด คือ นครปฐม ปทุมธานี ราชบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สิงห์บุรี เพชรบุรี และปราจีนบุรี ภาคใต้ 6 จังหวัด คือ กระบี่ ตรัง นราธิวาส ยะลา ระนอง และสุราษฎร์ธานี โดยมีคะแนนอยู่ในช่วงระหว่าง 52.13 - 66.88 คะแนน ซึ่ง 5 จังหวัดที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ พังงา สุพรรณบุรี ลพบุรี พัทลุง และน่าน ตามลำดับ

จังหวัดที่ครอบครัวมีความเข้มแข็งและมีความเสี่ยง : ด้านสัมพันธภาพ

5 จังหวัดที่มีคะแนนมากที่สุด			5 จังหวัดที่มีคะแนนน้อยที่สุด		
ลำดับ	จังหวัด	คะแนน	ลำดับ	จังหวัด	คะแนน
1	ชลบุรี	82.40	1	พังงา *	52.13
2	ยโสธร	79.03	2	สุพรรณบุรี *	54.57
3	หนองคาย	76.68	3	ลพบุรี *	55.52
4	อำนาจเจริญ	76.65	4	พัทลุง *	55.96
5	เพชรบูรณ์	75.85	5	น่าน *	58.36

(*) มีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวด้านสัมพันธภาพไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง

2.4 ด้านการบำบัดบาทหน้าที่ของครอบครัว พบว่ามีครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งด้านการบำบัดบาทหน้าที่ของครอบครัวร้อยละ 90.01 และค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวด้านการบำบัดบาทหน้าที่ของครอบครัวเท่ากับ 90.63 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง พบว่า ด้านการบำบัดบาทหน้าที่ของครอบครัวมีคะแนนความเข้มแข็งผ่านเกณฑ์มาตรฐานฯ ที่กำหนด (74.00 คะแนน) ครอบครัวมากกว่าร้อยละ 89 สามารถทำหน้าที่ตามบทบาทของตนอย่างเหมาะสม มีการดูแลใส่ใจความปลอดภัยของสมาชิก ใช้คุณธรรมสำคัญในการดำเนินชีวิต รวมถึงมีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสมาชิกในครอบครัว โดยปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่เป็นประจำ

องค์ประกอบ	เกณฑ์	ค่าดัชนีความเข้มแข็ง	ร้อยละของครอบครัว	
			ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์
ด้านการบำบัดบาทหน้าที่ของครอบครัว	74.00	90.63	90.01	9.99

จากการจัดอันดับความเข้มแข็งของครอบครัวในแต่ละจังหวัดทั่วประเทศโดยพิจารณาจากด้านการบำบัดบาทหน้าที่ของครอบครัว พบว่า 5 จังหวัดที่ครอบครัวมีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวด้านการบำบัดบาทหน้าที่ของครอบครัวมากที่สุด หรือครอบครัวมีความเข้มแข็งในด้านการบำบัดบาทหน้าที่ของครอบครัว คือ จังหวัดยโสธร รองลงมาคือ อำนาจเจริญ หนองคาย อุตรดิตถ์ และนครสวรรค์ ตามลำดับ และจังหวัดที่ครอบครัวมีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านการบำบัดบาทหน้าที่ของครอบครัว จำนวน 2 จังหวัด ได้แก่ พังงา และสุพรรณบุรี โดยมีคะแนนเท่ากับ 70.57 และ 72.17 คะแนน ซึ่ง 5 จังหวัดที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ พังงา สุพรรณบุรี ลพบุรี น่าน และบึงกาฬ ตามลำดับ

จังหวัดที่ครอบครัวมีความเข้มแข็งและมีความเสี่ยง : ด้านการบำบัดบาทหน้าที่ของครอบครัว

5 จังหวัดที่มีคะแนนมากที่สุด			5 จังหวัดที่มีคะแนนน้อยที่สุด		
ลำดับ	จังหวัด	คะแนน	ลำดับ	จังหวัด	คะแนน
1	ยโสธร	99.66	1	พังงา *	70.57
2	อำนาจเจริญ	98.42	2	สุพรรณบุรี *	72.17
3	หนองคาย	98.16	3	ลพบุรี	74.31
4	อุตรดิตถ์	98.01	4	น่าน	76.56
5	นครสวรรค์	97.78	5	บึงกาฬ	79.35

(*) มีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวด้านการบำบัดบาทหน้าที่ของครอบครัวไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง

2.5 ด้านการพึ่งตนเอง พบว่ามีครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งด้านการพึ่งตนเอง ร้อยละ 98.01 และค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวด้านการพึ่งตนเองในครอบครัวเท่ากับ 83.23 คะแนน แม้ว่าด้านการพึ่งตนเองมีค่าความเข้มแข็งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (63.00 คะแนน) แต่ถ้าพิจารณาตัวชี้วัดภายในด้านการพึ่งตนเอง พบว่า มีค่าความเข้มแข็งของครอบครัวในด้านสุขภาพผ่านเกณฑ์ด้วยคะแนน 98.57 คะแนน และด้านข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ด้วยคะแนน 82.44 คะแนน และมีร้อยละครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์ฯ สูงถึงร้อยละ 98.43 และ 96.69 แต่ค่าความเข้มแข็งของครอบครัวในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ มีคะแนนต่ำกว่าด้านสุขภาพและด้านข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ โดยได้เพียง 68.69 คะแนน และมีร้อยละครอบครัวที่ไม่ผ่านเกณฑ์ฯ ด้านเศรษฐกิจถึงร้อยละ 36.83 หรือเท่ากับ 22,783 ครอบครัว

องค์ประกอบ	เกณฑ์	ค่าดัชนีความเข้มแข็ง	ร้อยละของครอบครัว	
			ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์
ด้านการพึ่งตนเอง	63.00	83.23	98.01	1.99
1) ด้านเศรษฐกิจ	58.00	68.69	63.17	36.83
2) ด้านสุขภาพ	63.00	98.57	98.43	1.57
3) ด้านข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้	68.00	82.44	96.69	3.31

จากการจัดอันดับความเข้มแข็งของครอบครัวในแต่ละจังหวัดทั่วประเทศโดยพิจารณาจากด้านการพึ่งตนเองพบว่า 5 จังหวัดที่ครอบครัวมีค่าเฉลี่ยดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวด้านการพึ่งตนเองมากที่สุด หรือครอบครัวมีความเข้มแข็งในด้านการพึ่งตนเอง คือ จังหวัดชลบุรี รองลงมาคือ ตรัง หนองคาย ราชบุรี และ แพร่ ตามลำดับ และไม่มีจังหวัดที่ครอบครัวมีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านการพึ่งตนเอง โดยมี 5 จังหวัดที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ น่าน อุทัยธานี ลำพูน เพชรบุรี และอุดรธานี ตามลำดับ

จังหวัดที่ครอบครัวมีความเข้มแข็งและมีความเสี่ยง : ด้านการพึ่งตนเอง

5 จังหวัดที่มีคะแนนมากที่สุด			5 จังหวัดที่มีคะแนนน้อยที่สุด		
ลำดับ	จังหวัด	คะแนน	ลำดับ	จังหวัด	คะแนน
1	ชลบุรี	90.28	1	น่าน	73.38
2	ตรัง	90.11	2	อุทัยธานี	78.75
3	หนองคาย	88.84	3	ลำพูน	79.62
4	ราชบุรี	88.25	4	เพชรบุรี	79.76
5	แพร่	87.23	5	อุดรธานี	79.84

2.6 ด้านทุนทางสังคม พบว่ามีครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งด้านทุนทางสังคม ร้อยละ 95.34 และมีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวด้านทุนทางสังคมเท่ากับ 91.88 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง พบว่าด้านทุนทางสังคม มีค่าความเข้มแข็งผ่านเกณฑ์ทุกข้อคำถาม ครอบครัวมากกว่าร้อยละ 90 มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างเครือญาติ มีความรู้สึกปลอดภัยและไว้วางใจกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน และใช้บริการพื้นที่สาธารณะในชุมชนอย่างรับผิดชอบ และครอบครัวร้อยละ 59.27 มีสมาชิกในครอบครัวเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม เช่น กลุ่มออมทรัพย์ อสม. อส. อพม. อผส. อพมก. ฯลฯ

องค์ประกอบ	เกณฑ์	ค่าดัชนีความเข้มแข็ง	ร้อยละของครอบครัว	
			ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์
ด้านทุนทางสังคม	65.00	91.88	95.34	4.66

จากการจัดอันดับความเข้มแข็งของครอบครัวในแต่ละจังหวัดทั่วประเทศโดยพิจารณาจากด้านทุนทางสังคม พบว่า 5 จังหวัดที่ครอบครัวมีค่าเฉลี่ยดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวด้านทุนทางสังคมมากที่สุด คือ จังหวัดยโสธร รองลงมาคือ กาฬสินธุ์ มหาสารคาม พิจิตร และอุบลราชธานี ตามลำดับ และไม่มีจังหวัดที่ครอบครัวมีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านทุนทางสังคม โดยมี 5 จังหวัดที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ สมุทรสาคร ตรัง สมุทรปราการ ปัตตานี และพระนครศรีอยุธยา ตามลำดับ

จังหวัดที่ครอบครัวมีความเข้มแข็งและมีความเสี่ยง : ด้านทุนทางสังคม

5 จังหวัดที่มีคะแนนมากที่สุด			5 จังหวัดที่มีคะแนนน้อยที่สุด		
ลำดับ	จังหวัด	คะแนน	ลำดับ	จังหวัด	คะแนน
1	ยโสธร	99.82	1	สมุทรสาคร	77.66
2	กาฬสินธุ์	98.44	2	ตรัง	79.52
3	มหาสารคาม	97.73	3	สมุทรปราการ	82.16
4	พิจิตร	97.37	4	ปัตตานี	84.03
5	อุบลราชธานี	96.94	5	พระนครศรีอยุธยา	84.75

2.7 ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก พบว่ามีครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงฯ ร้อยละ 88.38 และมีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงฯ เท่ากับ 93.41 คะแนน ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (73.00 คะแนน) เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดย่อยภายในด้านหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงฯ พบว่าครอบครัวมากกว่าร้อยละ 90 มีการเตรียมความพร้อมในการรองรับภาวะยากลำบากในด้านต่าง ๆ มีความร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ปรับตัว และฟื้นตัวได้เมื่อเกิดภาวะวิกฤติ

องค์ประกอบ	เกณฑ์	ค่าดัชนีความเข้มแข็ง	ร้อยละของครอบครัว	
			ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์
ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก	73.00	93.41	88.38	11.62

จากการจัดอันดับความเข้มแข็งของครอบครัวในแต่ละจังหวัดทั่วประเทศโดยพิจารณาจากด้านหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงฯ พบว่า 5 จังหวัดที่ครอบครัวมีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวด้านหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงฯ มากที่สุด จำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ ยโสธร สิงห์บุรี ชลบุรี มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ตามลำดับ (เรียงลำดับตามค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวในภาพรวมประกอบกัน) และไม่มีจังหวัดที่ครอบครัวมีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก โดยมี 5 จังหวัดที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ ปทุมธานี ภูเก็ต สมุทรปราการ อ่างทอง และนครศรีธรรมราช ตามลำดับ

จังหวัดที่ครอบครัวมีความเข้มแข็งและมีความเสี่ยง : ด้านหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก

5 จังหวัดที่มีคะแนนมากที่สุด			5 จังหวัดที่มีคะแนนน้อยที่สุด		
ลำดับ	จังหวัด	คะแนน	ลำดับ	จังหวัด	คะแนน
1	ยโสธร	100.00	1	ปทุมธานี	81.62
2	สิงห์บุรี	100.00	2	ภูเก็ต	84.06
3	ชลบุรี	99.99	3	สมุทรปราการ	84.24
4	มหาสารคาม	99.97	4	อ่างทอง	84.32
5	กาฬสินธุ์	99.84	5	นครศรีธรรมราช	84.39

สรุปสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย และอภิปรายผล

จากผลการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งครอบครัวไทย ประจำปี 2562 สามารถสรุปสถานการณ์สำคัญและอภิปรายผลเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

- 3.1 การจำแนกประเภทครอบครัว
- 3.2 การดูแลสมาชิกในครอบครัวที่มีภาวะพึ่งพิง
- 3.3 การส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวไทย

3.1 การจำแนกประเภทครอบครัว

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดทำนิยามและประเภทครอบครัวขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อการสำรวจจัดเก็บข้อมูลสถานการณ์ครอบครัวไทยทางสถิติเท่านั้น ไม่มีผลในการนำไปบังคับใช้ตามกฎหมายใด ๆ โดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติให้ทางสถาบันส่งเสริมการวิเคราะห์และบริหารข้อมูลขนาดใหญ่ภาครัฐ (Government Big Data Institute : GBDi) ข้อมูลจำนวนครอบครัวในรายจังหวัดของประเทศไทยย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ.2557-2561) สำหรับครอบครัวประเภทต่าง ๆ อ้างอิงตามนิยามของสำนักงานสถิติแห่งชาติ อันได้แก่ ครอบครัวเดี่ยว (แบ่งย่อยได้เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยสามีภรรยา ครอบครัวที่ประกอบด้วยสามีภรรยาและบุตร และครอบครัวที่ประกอบด้วยสามีหรือภรรยาและบุตร), ครอบครัวขยาย, ครอบครัวที่อาศัยอยู่ตามลำพัง, ครอบครัวที่อยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติ ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ประมวลผลจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรไตรมาส 3 (กรกฎาคม - กันยายน 2562)

จากการศึกษาเบื้องต้นในข้อมูลครอบครัวที่จัดเผยแพร่โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า การจำแนกประเภทครอบครัวในหลายรายการของสำนักงานสถิติแห่งชาติมีความสอดคล้องใกล้เคียงกับนิยามครอบครัวที่กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้จัดระเบียบเรียงขึ้น แต่ยังมีบางประเภทครอบครัวตามนิยามใหม่ของทางกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ที่ไม่สามารถอ้างอิงจากข้อมูลของทางสำนักงานสถิติแห่งชาติได้โดยตรง โดยจำนวนครอบครัว รวมทั้งสิ้น จำนวน 21,514,737 ครอบครัว แบ่งเป็นแต่ละประเภท ดังนี้

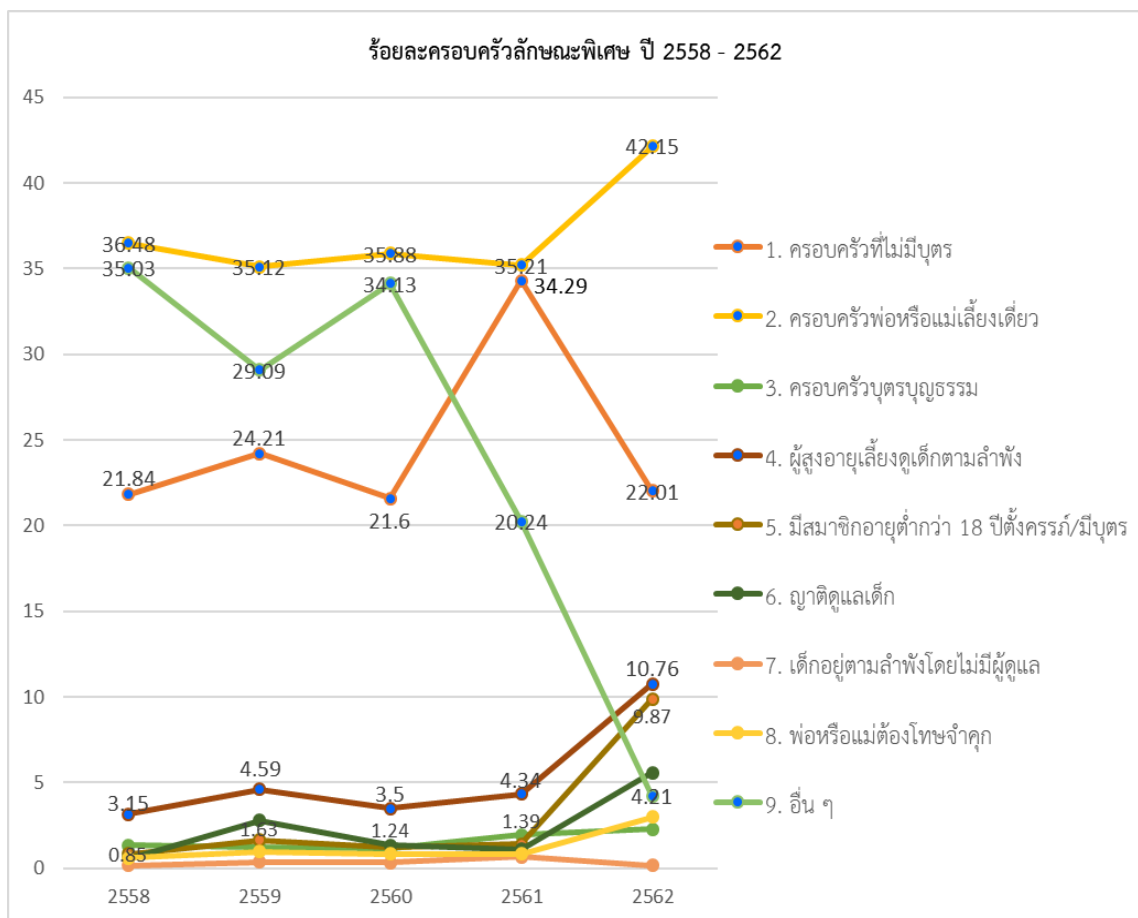
- 1) ครอบครัวเดี่ยว (สามี/ภรรยา) จำนวน 3,920,008 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 18.22
- 2) ครอบครัวเดี่ยว (พ่อแม่ลูก) จำนวน 4,503,363 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 20.93
- 3) ครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว จำนวน 1,379,860 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 6.41
- 4) ครอบครัวขยาย จำนวน 7,089,220 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 32.95
- 5) ครอบครัวข้ามรุ่น จำนวน 407,505 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 1.89

6) ครั้วเรือนคนเดียว จำนวน 4,128,923 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 19.19

7) ครั้วเรือนที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ จำนวน 85,859 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 0.40

ทั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว สอดคล้องกับผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน พ.ศ. 2562 ที่ว่าราชอาณาจักร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่พบว่า ครั้วเรือนทั่วประเทศ (ครั้วเรือนส่วนบุคคล และครั้วเรือนกลุ่มบุคคลประเภทครั้วเรือนคนงาน) มีประมาณ 21.58 ล้านครั้วเรือน เมื่อพิจารณาจำนวน สมาชิกเฉลี่ยต่อครั้วเรือน พบว่า ทั่วประเทศมีจำนวนสมาชิกเฉลี่ยประมาณ 3.14 คนต่อครั้วเรือน โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ยใกล้เคียงกัน คือ ประมาณ 3.32 และ 3.30 คนต่อครั้วเรือน รองลงมาคือ กรุงเทพมหานคร ประมาณ 3.18 คนต่อครั้วเรือน ภาคกลาง (ไม่รวม กทม.) ประมาณ 3.02 คนต่อครั้วเรือน และภาคเหนือ ประมาณ 2.96 คนต่อครั้วเรือน

ผลจากการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว ประจำปี 2562 ได้มีการแบ่งครอบครัวที่มีลักษณะเฉพาะที่มีความต้องการการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งมีลักษณะครอบครัวหลายประเภทที่หลายหน่วยงานให้ความสนใจและเป็นลักษณะครอบครัวมีมากขึ้น ในสังคมไทย จากการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 - 2562 ทำให้พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

3.1.1 ครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว มีสัดส่วนมากที่สุดในกลุ่มของครอบครัวลักษณะพิเศษและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งการหย่าร้างของคู่สมรสที่มีลูกด้วยกันแล้วนั้นเป็นสาเหตุที่สำคัญของการเปลี่ยนสถานะครอบครัวไปสู่ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว จากรายงานสถิติการจดทะเบียนหย่าของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย⁴ พบว่าในปี 2561 มีจำนวนการจดทะเบียนหย่า จำนวน 127,265 คู่ ซึ่งสูงขึ้นจากปี 2560 จำนวน 5,648 คู่ และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ในเวทีสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2558 ยังได้มีการสรุปสาเหตุหลักที่ส่งผลให้เกิดการหย่าร้างหรือแยกทาง ได้แก่ พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว การนอกใจ อายุมุมข ปัญหาเศรษฐกิจ ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ไม่ได้ปรากฏในสถิติหรือบันทึกข้อมูลไว้ เนื่องจากไม่มีการจดทะเบียนสมรสหรือจดทะเบียนหย่าเป็นหลักฐาน เนื่องจากในปัจจุบันมีการอยู่ร่วมกันโดยไม่จดทะเบียนปรากฏให้เห็นในสังคมไทยมากขึ้น

ผลสำรวจจากศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ พบว่า คนโสดส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.9 มีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยกับการอยู่ร่วมกันก่อนสมรส ในขณะที่ร้อยละ 33.1 ไม่เห็นด้วยเพราะเสี่ยงกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและขัดกับวัฒนธรรมไทย สะท้อนว่าสังคมไทยเห็นว่าการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันก่อนแต่งงานเป็นเรื่องที่ยอมรับได้มากขึ้น ขณะเดียวกัน วิถีดังกล่าวก็เห็นเหตุให้เกิดครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวซึ่งเกิดจากการท้องแบบไม่ได้ตั้งใจ และผู้หญิงส่วนใหญ่เกือบจะเป็น Single Mom ตั้งแต่ทราบว่าตนเองตั้งครรภ์ ซึ่งเราสามารถพบเห็นได้จากคำถามในเชิงปรึกษาหารือในเรื่องดังกล่าว ทั้งที่ปรากฏตามหน้ากระดานสนทนา หรือจากสถิติผู้ที่รับบริการสายด่วนปรึกษาเอดส์และท้องไม่พร้อม 1663⁵ ที่มีจำนวนผู้รับคำปรึกษาเรื่องท้องไม่พร้อมเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2558 จำนวน 14,056 ราย เพิ่มขึ้นเป็น 25,232 รายในปี 2560

ปี	จำนวนผู้รับคำปรึกษาเรื่องท้องไม่พร้อม ทาง 1663		
	อายุต่ำกว่า 20 ปี	อายุมากกว่า 20 ปี	จำนวน ทั้งหมด
2558	4,305	9,751	14,056
2559	5,618	13,814	19,432
2560	7,902	17,330	25,232

ที่มา : สายด่วนปรึกษาเอดส์และท้องไม่พร้อม 1663

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมีหลายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ เมื่อครอบครัวมีผู้หาเลี้ยงครอบครัวหลักเพียงคนเดียวปัญหาที่ตามมาคือ ความยากจนของครอบครัวและความยากจนของเด็กฐานะทางเศรษฐกิจมีผลกระทบมากต่อโอกาสในการศึกษาของบุตรและการรักษาพยาบาล ผลกระทบด้านจิตใจ โดยเฉพาะในช่วงเวลาวิกฤติและการปรับตัว แม่เลี้ยงเดี่ยว/พ่อเลี้ยงเดี่ยวอาจประสบความเครียดในการพยายามแก้ไขความขัดแย้งระหว่างคู่สมรส การต้องเลี้ยงดูลูกและทำงานนอกบ้านพร้อมกัน เด็กในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวอาจประสบความเครียดจากความขัดแย้ง/เลิกราของพ่อ-แม่ รวมถึงปัญหาด้านสุขภาพกายอันเนื่องมาจากการแบกรับภาระที่หนักเกินไป และด้านสุขภาพจิตอันเนื่องมาจากการเผชิญกับอคติของคนในสังคม เช่น ถูกมองว่าเป็นคนที่มีพฤติกรรมไม่ดี ใจง่าย ฯลฯ ทำให้ผู้หญิงขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง หรืออคติเกี่ยวกับบุตรที่อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว มักถูกมองว่าจะเป็นเด็กมีปัญหา เป็นต้น

⁴ สำนักงานสถิติแห่งชาติ , สถิติการจดทะเบียนสมรส/หย่า จำแนกตามภาค จังหวัด พ.ศ. 2551-2561 จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>

⁵ “ท้องไม่พร้อม” ตัวเลขพุ่ง. ข่าวสปริงนิวส์ออนไลน์. เผยแพร่เมื่อ 2 ตุลาคม 2561. <https://www.springnews.co.th/thailand/356834>

3.1.2 ครอบครัวที่มีเฉพาะสามี-ภรรยา หรือที่ไม่มีบุตร เป็นครอบครัวลักษณะพิเศษที่มี

สัดส่วนมากเป็นอันดับสองรองจากครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว ซึ่งข้อมูลจากโครงการสำรวจสภาวะการทำงานของประชากร ทัวราชาอาณาจักร ไตรมาสที่ 3 ตั้งแต่ปี 2557 - 2561⁶ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ แสดงให้เห็นว่า ครัวเรือนเดี่ยวที่มีเฉพาะสามี-ภรรยา มีสัดส่วนใกล้เคียงกับครอบครัวเดี่ยว (พ่อแม่ลูก)

ประเภทครอบครัว	จำนวนครอบครัว	
	จำนวน	ร้อยละ
ครอบครัวเดี่ยว		
ครอบครัวเดี่ยว (สามี-ภรรยา)	3,920,008	18.22
ครอบครัวเดี่ยว (พ่อแม่ลูก)	4,503,363	20.93
ครอบครัวพ่อ/แม่เลี้ยงเดี่ยว	1,379,860	6.41
ครอบครัวข้ามรุ่น	407,505	1.89
ครอบครัวขยาย	7,089,220	32.95
ครัวเรือนคนเดียว	4,128,923	19.19
ครัวเรือนที่ไม่มีความสัมพันธ์เชิงญาติ	85,859	0.40
รวม	21,514,738	100.00

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากสถิติจำนวนการเกิดของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2561 มีจำนวนการเกิดทั้งสิ้น 666,109 คน เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนการเกิดปี 2560 จำนวน 702,755 คน พบว่าจำนวนการเกิดลดลง 36,646 คน หรือลดลงถึงร้อยละ 5 โดยมีอัตราเจริญพันธุ์รวมอยู่ที่ 1.54 คน⁷ เป็นหลักฐานสะท้อนการเพิ่มขึ้นของครอบครัวที่ไม่มีบุตร ทั้งนี้ การที่ครอบครัวเลือกที่จะไม่มีบุตรอาจเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น การที่คนวัยทำงานแต่งงานช้าลงทำให้เกิดภาวะการมีบุตรยาก หรือหากแต่งงานแล้วต้องการมีบุตร แต่ก็พบอุปสรรคด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ ทำให้คู่รัก-คู่สมรสต้องใช้เวลาคิดครวญหนักในการตัดสินใจ ส่วนใหญ่ต้องการมีบุตรจำนวนน้อยและคำนึงถึงการเลี้ยงบุตรให้มีคุณภาพมากขึ้น ด้วยภาวะเศรษฐกิจและค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตอย่างมีคุณภาพที่ล้วนมี “ราคา” ที่ต้องจ่าย ค่าใช้จ่ายเริ่มต้นตั้งแต่การตั้งครรภ์ การคลอด จนถึงค่าใช้จ่ายในการศึกษาจนกระทั่งบุตรสามารถรับผิดชอบตนเองได้อีกทั้งปัจจัยด้านการงานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดูแลบุตรที่ยังเล็ก ค่านิยมการสร้างความมั่นคงด้านหน้าที่การงาน/เสรีภาพในการใช้ชีวิต ตลอดจนสภาพสังคมต่างเป็นตัวกระตุ้นให้คู่รัก-คู่สมรสเลือกการไม่มีบุตร และมุ่งหน้าแสวงหาความสุข ประสบการณ์ชีวิต ในขณะเดียวกันก็พยายามสร้างความมั่นคงด้านการเงินทดแทนการมีบุตรเพื่อดูแลตนเองในวัยสูงอายุไปด้วย ซึ่งหากมีครอบครัวลักษณะนี้มากขึ้น จะเป็นเหตุทำให้ประเทศขาดแรงงานทดแทนและอาจเป็นการเร่งให้สังคมไทยเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุเร็วขึ้น

3.1.3 ครอบครัวข้ามรุ่นหรือครอบครัวที่ผู้สูงอายุดูแลเด็กตามลำพัง และครอบครัวญาติดูแลเด็ก

มีจำนวนมากเป็นอันดับ 3 รองลงมาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว และครอบครัวที่ไม่มีบุตร จากผลการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร พ.ศ. 2561⁸ จากกองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ผู้ย้ายถิ่นเพื่อการทำงานส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 25 - 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.6 ของผู้ย้ายถิ่นทั้งหมด รองลงมา คือกลุ่มอายุ 15 - 24 ปี ร้อยละ 28.8 นอกจากนี้ ผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่มีสมรสแล้วถึงร้อยละ 53.6 ซึ่งการย้ายถิ่นของคนรุ่นพ่อแม่ซึ่งเป็นวัยแรงงานเป็นสาเหตุสำคัญทำให้จำนวนครอบครัวข้ามรุ่น รวมถึงครอบครัวญาติดูแลเด็กมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

⁶ โครงการสำรวจสภาวะการทำงานของประชากร ทัวราชาอาณาจักร ไตรมาสที่ 3 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 - 2561, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2562).

⁷ ประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2562, สารประชากรมหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, <http://www.ipmr.mahidol.ac.th/ipmrbeta/th/Gazette.aspx>

⁸ การสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร พ.ศ. 2561 , กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ. <http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาประชากร/การย้ายถิ่น/2561/สรุปผลที่สำคัญ.pdf>

สิ่งที่เป็นประเด็นห่วงใย คือ แม้ว่าการพึ่งพาปู่ตายาย รวมถึงญาติที่ไว้ใจเป็นทางเลือกอันดับแรกสำหรับครอบครัวที่มีลูกเล็กและไม่สามารถหาพี่เลี้ยงเด็ก หรือสถานรับเลี้ยงเด็กที่เหมาะสมได้ แต่ผู้สูงอายุเองก็มีภาวะความเสื่อมถอยของร่างกายและปัญหาสุขภาพอื่น ๆ ที่ต้องดูแล และหากพิจารณาในด้านพัฒนาการของเด็ก ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์ ผู้สูงอายุอาจจะให้การดูแลหลาน ๆ อย่างดีได้ในช่วงวัยหนึ่ง แต่เมื่อเวลาผ่านไป การรับรู้ของเด็กเริ่มมากขึ้น เด็กต้องการการผูกพันทางอารมณ์กับพ่อแม่ เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างอัตลักษณ์ ความมั่นใจและมั่นคงในการทำสิ่งต่าง ๆ รวมถึงความไว้วางใจในการรับฟังคำแนะนำสั่งสอนในอนาคต ซึ่งหากในครอบครัวมีการสื่อสารถึงความจำเป็นของพ่อแม่อย่างเพียงพอ หรือมีกลไกจากภาครัฐหรือชุมชน เช่น สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียน สถาบันทางศาสนา ฯลฯ ให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในการดูแลหลาน ก็อาจเป็นส่วนหนึ่งในการทดแทนการบำบัดบทบาทหน้าที่หลักในครอบครัว และช่วยเหลือดูแลเด็ก ๆ ให้เติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ ในสภาพความจำกัดที่พ่อแม่ไม่อาจอยู่ใกล้ชิดได้

3.1.4 ครอบครัวที่มีสมาชิกอายุต่ำกว่า 18 ปีตั้งครรภ์/มีบุตร จากผลสำรวจ พบว่า ครอบครัวที่มีสมาชิกอายุต่ำกว่า 18 ปีตั้งครรภ์/มีบุตร มีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับรายงานสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของกระทรวงสาธารณสุข ในปี 2561 พบว่าอัตราการคลอดของวัยรุ่นหญิงอายุ 15-19 ปี มีแนวโน้มลดลงทุกปี โดยในปี 2561 เหลือเพียง 35 คนต่อประชากรวัยรุ่น 1,000 คน ซึ่งจากเดิมในปี 2555 มีอัตราการคลอดของวัยรุ่นหญิงอายุ 15-19 ปีอยู่ที่ 53.4 คน โดยมีเป้าหมายที่จะลดอัตราการคลอดของวัยรุ่นหญิงให้เหลือเพียง 25 คนในปี 2569 ⁹ อย่างไรก็ตาม ความคลาดเคลื่อนดังกล่าวอาจเป็นเนื่องมาจากความมีอิสระในการเปิดเผยข้อมูลของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง ที่ขึ้นอยู่กับความไว้วางใจต่อผู้สำรวจ และความเข้าใจของผู้สำรวจ จึงควรมีการจัดเก็บข้อมูลและทำความเข้าใจกับผู้สำรวจเป็นประจำทุกปี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงความเป็นจริงและมีความต่อเนื่อง เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือครอบครัววัยรุ่นให้เข้าถึงสวัสดิการตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 คือ การจัดสวัสดิการรองรับครอบครัววัยรุ่น หรือแม่วัยรุ่นให้มีโอกาสเริ่มต้นใหม่ ได้รับการสนับสนุนด้านการศึกษา การฝึกอาชีพ และเลือกวิธีการดูแลบุตรที่เกิดมาได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกัน ควรสนับสนุนการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาทั้งภายในครอบครัว สถานศึกษาและช่องทางสื่อสารสาธารณะ เพื่อให้วัยรุ่นมีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจป้องกันตนเองหรือคู่ของตนจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ประเทศไทยยังมีครอบครัวรูปแบบใหม่ ๆ เกิดขึ้นตามค่านิยมครอบครัวของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว แต่ยังไม่ได้มีการสำรวจ ในครั้งนี้ เช่น ครอบครัวผสมที่มีพ่อเลี้ยง หรือแม่เลี้ยง และลูกเลี้ยง หรือครัวเรือนที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ หรือครอบครัวคู่รักเพศเดียวกันเป็นรูปแบบครอบครัวที่ปรากฏให้เห็นบ้างแล้วในสังคมไทย ทั้งนี้ (ร่าง) พระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ)¹⁰ ซึ่งหากกฎหมายดังกล่าวมีผลบังคับใช้ ย่อมมีผลให้ภาพครอบครัวคู่รักเพศเดียวกัน

⁹ สถิติแม่วัยรุ่นตั้งครรภ์ลดลงต่อเนื่อง, สำนักข่าวไทย ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2562, <https://tna.mcot.net/view/5dba620de3f8e40b273a8864>

¹⁰ “ร่างพ.ร.บ.คู่ชีวิต” ผ่านการพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว, ข่าวหนังสือพิมพ์แนวหน้า, เผยแพร่เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2563.

มีความชัดเจนมากขึ้น และเป็นโจทย์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัวในลักษณะนี้ ทำบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวอย่างเหมาะสม การมีสิทธิและประโยชน์พึงได้รับเท่าเทียม คู่รักต่างเพศ สอดคล้องกับนโยบายการลดความเหลื่อมล้ำในด้านสิทธิและโอกาส

นอกจากครอบครัวรูปแบบต่าง ๆ แล้ว จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ยังพบว่า ครัวเรือนคนเดียวหรือคนโสดที่อาศัยตามลำพังมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งครัวเรือนลักษณะนี้มีบทบาทต่อทิศทางและการกำหนดนโยบายด้านความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งการที่คนโสดหรือครัวเรือนคนเดียวมีปรากฏมากขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะจำนวนผู้หญิงโสด มีปัจจัยสนับสนุนหลายประการ เช่น

- แรงกดดันในการมีคู่ลดน้อยลง และผู้หญิงสามารถพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจได้มากขึ้น ผลการวิจัยของวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาฯ พบว่าแนวโน้มของผู้หญิงวัย 40 ปีขึ้นไปที่อยู่เป็นโสดนั้นเพิ่มมากขึ้นจากในอดีต (เปรียบเทียบ 2553 และ 2513) มากกว่า 1 เท่าตัว¹¹ ในขณะที่ผู้หญิง Gen-Y มีเปอร์เซ็นต์การแต่งงานลดลง เนื่องจากต้องใช้ชีวิตอิสระ ต้องการความสำเร็จในการทำงานและพัฒนาความสามารถ และมีความพร้อมจะเปลี่ยนงานเพื่อความก้าวหน้ามากกว่าการมีคู่ครองเหมือนในอดีต

- ค่านิยมการไม่ผูกมัด จากผลการสำรวจของเอ็นไวโรเซล ไทยแลนด์ ได้สำรวจพฤติกรรมผู้บริโภคในปี 2558¹² พบว่าคนในสังคมปัจจุบันไม่นิยมการผูกมัด หรือ Nobligation (No Obligation) แต่เลือกที่จะสร้างสัมพันธ์ในสังคมออนไลน์ เนื่องจากเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ต้องมีภาระหรือความรับผิดชอบมากนัก สังเกตได้จากพฤติกรรมการพูดคุย/ตอบรับเพื่อนใหม่อย่างง่าย ๆ หรือการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ดังนั้น การเลือกเป็นโสดจึงเป็นสิ่งที่ไม่น่าแปลกใจที่ปัจจุบันคนเลือกเป็นโสดมากขึ้น รวมถึงการแยกตัวออกมาจากครอบครัวของวัยแรงงานมาอาศัยอยู่ลำพังตามที่อยู่อาศัยประเภทคอนโดมิเนียม นอกจากเพื่อความสะดวกในการเดินทางแล้ว ยังสามารถใช้ชีวิตส่วนตัวได้อย่างอิสระ ไม่ต้องปรับตัวและเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นด้วย

- ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน ปัจจุบันการมีโทรศัพท์มือถือที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลได้โดยไม่ต้องพึ่งพาใคร จากในอดีตที่ต้องพึ่งพาอาศัยความรู้และความช่วยเหลือจากพ่อแม่ คู่ครอง ญาติ เพื่อน ชุมชน ฯลฯ เป็นหลัก ปัจจุบันสามารถทดแทนได้จากการค้นหาข้อมูลใน Google หรือ Application ในโทรศัพท์มากมายที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต ในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้เปลี่ยนจากการติดต่อสัมพันธ์ในโลกแห่งความจริง เป็นการใช้ Social Media จากผลการสำรวจของ Global Digital 2019 โดย Hootsuite และ WeAreSocial คนไทยโดยเฉลี่ยใช้อินเทอร์เน็ต 9 ชั่วโมง 11 นาทีต่อวัน โดยใช้เวลาอยู่กับ Social Media 3 ชั่วโมง 11 นาทีต่อวัน¹³

ด้วยปัจจัยดังกล่าว “การเป็นโสด” จึงไม่ใช่เรื่องใหญ่ในปัจจุบัน แต่ผลที่เกิดขึ้นต่อโครงสร้างประชากร เมื่อการแต่งงานและการมีบุตรน้อยลง ทำให้สัดส่วนบุคลากรวัยแรงงานก็ลดน้อยลงไปด้วย ซึ่งถือเป็นข้อท้าทายต่อหน่วยงานรัฐในการจัดทำแผนงานหรือมาตรการส่งเสริมการมีบุตรเพื่อรองรับภาวะการขาดแคลนแรงงานในประเทศ ขณะเดียวกันนอกแบบระบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กในปัจจุบันให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นแรงงานที่มีประสิทธิภาพสูงในอนาคต

¹¹ บทความ “สตรีอยู่เป็นโสดมากขึ้น เศรษฐกิจจะดีขึ้น?” รศ.ดร.พสุ เดชะรินทร์. กรุงเทพธุรกิจ. เผยแพร่เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2560. <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/642264>

¹² บทความ “ปฏิเสธไม่ลง 8 ค่านิยมของคนไทยปี 2558” <https://teen.mthai.com/variety/88043.html>

¹³ บทความ “Insight การใช้งาน “ดิจิทัล” ทั่วโลก 2019 “คนไทย” ใช้เน็ต 9 ชั่วโมงต่อวัน-มีมือถือ 99 แอปฯ” อ้างอิงข้อมูลจาก “Global Digital 2019” โดย Hootsuite และ WeAreSocial, <https://www.marketingoops.com/reports/global-and-thailand-digital-trend-2019/>

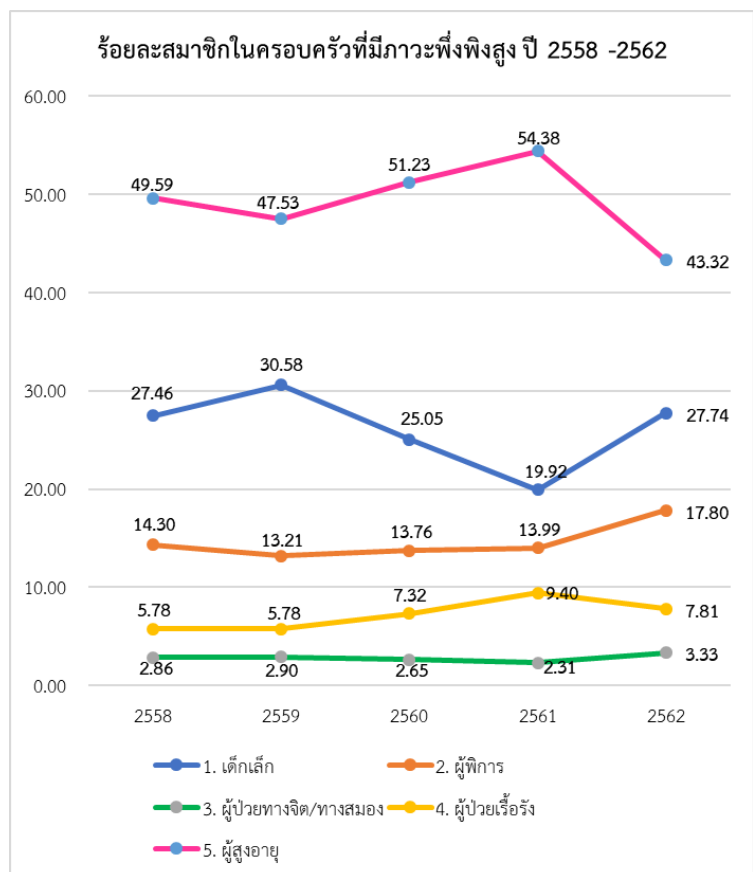
3.2 การดูแลสมาชิกในครอบครัวที่มีภาวะพึ่งพิง

การสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว ได้สำรวจจำนวนครอบครัวที่มีสมาชิกที่มีภาวะพึ่งพิงสูง หรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งได้แก่ เด็กเล็ก (0-3 ปี) ผู้พิการ ผู้ป่วยทางจิต/ทางสมอง ผู้ป่วยเรื้อรัง และผู้สูงอายุ พบว่าครอบครัวร้อยละ 15.09 มีภาระในการดูแลสมาชิกที่มีภาวะพึ่งพิง ซึ่งตัวเลขดังกล่าวเพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีสมาชิกในครอบครัวที่มีภาวะพึ่งพิงสูงเพียงร้อยละ 13.84

ครอบครัวมีสมาชิกในครอบครัวที่มีภาวะพึ่งพิงสูง	จำนวน (ครอบครัว)	ร้อยละ
1. ไม่มี	52,533	84.91
2. มี	9,333	15.09
รวม	61,866	100.00

ที่มา : ระบบมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง

ครอบครัวมีร้อยละสมาชิกที่มีภาวะพึ่งพิงเป็นผู้สูงอายุมากที่สุดในทุกปีที่มีการสำรวจลงมาเป็นเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ¹⁴ ที่คาดการณ์ไว้ว่า อัตราการพึ่งพิงผู้สูงอายุของประเทศไทย¹⁵ มีแนวโน้มมากขึ้นทุกปี โดยในปี 2558 อัตราการพึ่งพิงผู้สูงอายุเท่ากับ 24.09 คนต่อแรงงาน 100 คน เพิ่มขึ้นเป็น 28.57 คน ในปี 2562 ซึ่งสวนทางกับอัตราการพึ่งพิงวัยเด็ก¹⁶ ที่มีแนวโน้มลดลงจากปี 2558 มีอัตราการพึ่งพิงวัยเด็ก 33.4 คนต่อแรงงาน 100 คน ลดลงเหลือ 32.41 คนในปี 2562

¹⁴ ข้อมูลตารางที่ 5.1 อัตราการพึ่งพิง (dependency ratio) ปี พ.ศ. 2543 – 2583, ระบบฐานข้อมูลด้านสังคมและคุณภาพชีวิต สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ที่มา : การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556. http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=89&template=2R1C&yeartype=M&subcatid=56

¹⁵ อัตราการพึ่งพิงผู้สูงอายุ คำนวณจาก ประชากรผู้สูงอายุ ทหาร ประชากรวัยแรงงาน (อายุระหว่าง 15-59 ปี) คูณ 100

¹⁶ อัตราการพึ่งพิงวัยเด็ก คำนวณจาก ประชากรวัยเด็ก ทหาร ประชากรวัยแรงงาน (อายุระหว่าง 15-59 ปี) คูณ 100

การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วหรือมีสัดส่วนของประชากรสูงอายุในสังคมไทยที่เพิ่มมากขึ้น มีสาเหตุมาจากอัตราการเกิดที่ลดลงประกอบกับผู้สูงอายุมีแนวโน้มจะมีอายุยืนยาวขึ้น โดยในปี 2583 จะมีผู้สูงอายุที่มีอายุยืนยาวมากกว่า 80 ปีขึ้นไปมากขึ้นถึงร้อยละ 6.1 จากที่มีเพียงร้อยละ 2.0 ในปี 2557 แต่ผู้สูงอายุไม่จำเป็นต้องอยู่ในภาวะพึ่งพิงเสมอไป หากผู้สูงอายุยังมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีการพัฒนาทักษะและเปิดรับความรู้ใหม่ ประกอบอาชีพมีรายได้เป็นของตนเอง รวมถึงการรู้จักวางแผนการออม ทำให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติและมีโอกาสเกื้อกูลหรือเป็นที่พึ่งพิงให้แก่บุตรหลานด้วย

ข้อมูลจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พบว่า ผู้สูงอายุมากกว่า 1 ใน 3 ของผู้สูงอายุยังคงทำงานอยู่¹⁷ แม้ในภาคการเกษตรผู้สูงอายุยังคงเป็นแรงงานสำคัญ ข้อมูลจากจุลทรรศน์ภาคเกษตรไทยผ่านข้อมูลทะเบียนเกษตรกรและสำมะโนเกษตร¹⁸ พบว่า สัดส่วนของแรงงานเกษตรสูงอายุที่มีอายุ 40-60 ปี เพิ่มขึ้นจาก 39% ในปี 2546 เป็น 49% ในปี 2556 และมีการใช้เครื่องจักรกลในการทำ การเกษตรเกือบ 100% โดยมี 68% ของครัวเรือนที่ใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่ สะท้อนว่าผู้สูงอายุยังคงเป็น แรงงานที่มีส่วนสำคัญในการดูแลครอบครัว ดังนั้น การส่งเสริมด้านการดูแลสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว การวางแผนด้านการเงิน รวมถึงการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุหรือขยายเวลาทำงานของผู้สูงอายุ อาจเป็นอีกหนึ่งทางเลือกเพื่อเพิ่มโอกาสในการเลี้ยงดูตนเองและช่วยเพิ่มรายได้ของครอบครัวในภาพรวม และ อาจช่วยแบ่งเบาภาระสมาชิกในครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุด้วย

ในขณะเดียวกัน เพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ประชากรวัยเด็กมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากจำนวน การเกิดของประชากรไทยลดลงอย่างต่อเนื่องทุกปี อัตราเพิ่มประชากรลดลง จากร้อยละ 2.7 ในปี 2513 เหลือเพียง ร้อยละ 0.2 ในปี 2562 ส่งผลให้อัตราเจริญพันธุ์รวมอยู่ในระดับต่ำ โดยผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์ อายุ 15 – 49 ปี มีบุตรเฉลี่ยเพียง 1.54 คน ซึ่งต่ำกว่าระดับทดแทน และอัตราการเกิด มีเพียง 10.5 ต่อประชากรพันคน (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2562) โดยในปี 2562 เป็นปีแรกที่จำนวนประชากรวัยเด็กเท่ากับ ประชากรผู้สูงอายุที่ 11.3 ล้านคน สภาพความบีบคั้นทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่มีผลไม่น้อยต่อการตัดสินใจมีลูก ประเด็นการสร้างสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตครอบครัว (Work-Life Balance) จึงมีความสำคัญ เป็นอย่างยิ่ง นโยบายการกระตุ้นการเกิดโดยผ่านการสร้างสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตครอบครัว จึงจะได้ผลเป็นอย่างดีหากได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในการสร้าง สภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการมีลูก ทำให้เกิดสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตครอบครัว จากการศึกษาพบว่า บทบาทชาย-หญิงอันเท่าเทียมในการช่วยกันเลี้ยงดูบุตร จะช่วยให้วัยแรงงานที่เป็นคนรุ่นใหม่ อยากรมีลูกมากขึ้น

¹⁷ เครื่องชี้ภาวะสังคม พ.ศ. 2562, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2562).

¹⁸ จุลทรรศน์ภาคเกษตรไทยผ่านข้อมูลทะเบียนเกษตรกรและสำมะโนเกษตร, สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์, เผยแพร่เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2561. <https://www.pier.or.th/?abridged=จุลทรรศน์ภาคเกษตรไทย>

3.3 การส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวไทย

จากผลสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย ประจำปี 2562 พบว่า ค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวในภาพรวมเท่ากับ 85.50 คะแนน ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง โดยมีครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์ฯ คิดเป็นร้อยละ 91.00 สอดคล้องกับรายงานคุณภาพชีวิตของคนไทยจากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2562 ¹⁹ พบว่าครอบครัวไทยมีความอบอุ่น คิดเป็นร้อยละ 99.76 ของครอบครัวที่สำรวจ แต่เมื่อพิจารณาสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทยจำแนกรายองค์ประกอบแต่ละด้าน พบว่าครอบครัวไทยควรได้รับการส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวใน 2 องค์ประกอบ ได้แก่

ด้านสัมพันธภาพ โดยเฉพาะมิติการสื่อสารระหว่างกันอย่างมีคุณภาพ และมิติการแสดงออกถึงความรักและเอาใจใส่ระหว่างกัน ซึ่งมีค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวต่ำกว่าเกณฑ์ฯ โดยมีมิติการแสดงออกถึงความรักและเอาใจใส่ระหว่างกัน มีคะแนนเท่ากับ 66.93 คะแนน (เกณฑ์ฯ 79.00 คะแนน) และการสื่อสารระหว่างกันอย่างมีคุณภาพ มีคะแนนเท่ากับ 60.35 คะแนน (เกณฑ์ฯ 71.00 คะแนน)

ด้านการพึ่งตนเอง แม้ว่าค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวด้านการพึ่งตนเองจะผ่านเกณฑ์ที่กำหนด แต่ถ้าพิจารณาตัวชี้วัดภายในด้านการพึ่งตนเอง ได้แก่ การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ การพึ่งตนเองด้านสุขภาพ และการพึ่งตนเองด้านข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ จะพบว่า ค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวในด้านสุขภาพผ่านเกณฑ์ด้วยคะแนน 98.57 คะแนน และด้านข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ด้วยคะแนน 82.44 คะแนน ในขณะที่ค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวในด้านเศรษฐกิจ มีคะแนนต่ำกว่าด้านสุขภาพและด้านข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ โดยได้คะแนนเพียง 68.69 คะแนน ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ฯ ด้วยคะแนนที่ไม่สูงนัก

3.3.1 ด้านสัมพันธภาพ : การแสดงความรักและเอาใจใส่ระหว่างกัน

ความรักเป็นพื้นฐานของสัมพันธภาพในครอบครัว จากผลสำรวจฯ พบว่ามีครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์ฯ ในการแสดงออกถึงความรักและความเอาใจใส่ระหว่างกันเพียงร้อยละ 55.37 และมีครอบครัวครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างที่มีการแสดงออกความรักความเอาใจใส่ และมีกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำ

ครอบครัวร้อยละ 50.67 แสดงออกความรักความเอาใจใส่ต่อสมาชิกในครอบครัว เช่น การสัมผัส ให้กำลังใจ โทรศัพท์ ฯลฯ เป็นประจำ	ครอบครัวร้อยละ 54.94 ใช้เวลาทำกิจกรรมประจำวันร่วมกัน เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย ฯลฯ เป็นประจำ
---	---

เราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าการแสดงออกความรักและการใช้เวลาร่วมกันเป็นสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวต้องการ ทั้งนี้ พ่อแม่ รวมถึงสมาชิกในครอบครัวควรใส่ใจในรูปแบบและเรียนรู้ในการแสดงออกความรักอย่างเหมาะสมทั้งสำหรับผู้ให้และผู้รับ รูปแบบเหมาะสม เหมาะกับช่วงวัยและการรับรู้ของสมาชิกในครอบครัว ข้อมูลจากหนังสือ The Five Love Languages หรือภาษารัก 5 แบบ ²⁰ ซึ่งเป็นแนวคิดของ Dr. Gary Chapman นักจิตวิทยาด้านการให้คำปรึกษาเรื่องความสัมพันธ์ ได้แบ่งประเภทการแสดงออกความรัก

¹⁹ รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2562, คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2562).

²⁰ 5 ภาษารักสำหรับลูก, แซปแมน แกรี่, กรุงเทพฯ:โนเบิลส พับลิชชิง, 2551. 224 หน้า (แนวคิดจาก Dr.Gary Chapman, The Five Love Languages)

ทั้งหมด 5 แบบ ได้แก่ คำพูด (Word of affirmation) เวลาที่มีคุณภาพ (Quality of time) การมอบของขวัญ (Gifts) การดูแล (Acts of service) การสัมผัสเพื่อแสดงความรักความห่วงใย (Physical touch) นั้นหมายถึง มีรูปแบบที่หลากหลายในการแสดงออกซึ่งความรักต่อกัน โดยขึ้นกับการรับรู้ได้ของแต่ละบุคคล สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวควรเลือกใช้วิธีที่เหมาะสม โดยเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น ให้สมาชิกในครอบครัวรู้สึกได้ถึงความรัก การเอาใจใส่และการเห็นคุณค่า มิฉะนั้น ถึงแม้จะได้แสดงออกความรักด้วยวิธีการของเรา มากแค่ไหน แต่สามี ภรรยา ลูก หรือสมาชิกในครอบครัวคนนั้นก็ไม่สามารถรับรู้ได้ ก็ไม่มีประโยชน์ต่อการรักษาบรรยากาศความรักความอบอุ่นในครอบครัว

การใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกันเป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว งานวิจัยเรื่อง ปัญหาครอบครัวกับความขัดแย้งระหว่าง “งาน” กับ “ครอบครัว” ในสังคมโลกาภิวัตน์ โดยคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล²¹ พบว่าครอบครัวที่สามีช่วยเหลือภรรยาทำงานบ้าน จะมีปัญหาในครอบครัวน้อยกว่าครอบครัวที่สามีไม่ช่วยเหลือภรรยาทำงานบ้าน ฉะนั้นการที่สมาชิกในครอบครัวช่วยกันรับภาระงานบ้านซึ่งสังคมมองว่า “งานบ้านเป็นงานของผู้หญิง” จะทำให้ผู้หญิงมีเวลาเหลือพอกกลับมาดูแลครอบครัวและตัวเอง ซึ่งจะเป็นผลดีต่อสัมพันธภาพในครอบครัว ดังนั้น การช่วยเหลืองานบ้าน จึงนับเป็นอีกกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว

สิ่งที่ควรระมัดระวังในการใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว คือ ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับปริมาณ และคุณภาพของเวลาที่ใช้ในครอบครัว หลายครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสอยู่ด้วยกันเป็นเวลานาน แต่กลับไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ บางคนเข้าใจว่าอยู่ในบ้านด้วยกันทั้งวันแล้วคือเพียงพอ แต่ในความเป็นจริงแล้วอาจไม่ใช่ จากผลสำรวจของ Global Digital 2019 โดย Hootsuite และ WeAreSocial พบว่า โดยเฉลี่ยคนไทยใช้ออนไลน์ ผ่านสมาร์ทโฟน 91% และใช้เวลาอยู่ในโลกออนไลน์โดยเฉลี่ย 4.2 ชั่วโมงต่อวันต่อคน²² เฉพาะการใช้เวลาอยู่กับ Social Media ประมาณ 3 ชั่วโมง 11 นาทีต่อวัน กลุ่มผู้ใช้ Social Network ในประเทศไทย กลุ่มใหญ่คือ อายุ 18 – 24 ปี และ 25 – 34 ปี โดย Facebook, YouTube, LINE เป็น Social Network และ Messenger ยอดนิยมในประเทศไทย²³ นั้นหมายถึงว่า แม้ว่าสมาชิกในครอบครัวจะอาศัยอยู่ร่วมใน “เวลา” เดียวกัน แต่การไม่มีกิจกรรมหรือปฏิสัมพันธ์กัน จึงไม่ถือว่าเป็นการใช้เวลาร่วมกันอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น ครอบครัวที่ต้องการรักษาสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว จึงควรเลือกประเภทกิจกรรมที่เหมาะสมด้วย

²¹ ปัญหาครอบครัวกับความขัดแย้งระหว่าง “งาน” กับ “ครอบครัว” ในสังคมโลกาภิวัตน์, รศ.ดร. สุพจน์ เต็มดวง และรศ. นาถฤดี เต็มดวง, คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (2558)

²² บทความ “สรุป 10 เทรนด์การตลาด-พฤติกรรมผู้บริโภค 2018 – 2019 เมื่อ “Disruptive World” รุนแรงขึ้น” <https://www.marketingoops.com/news/biz-news/marketing-and-consumer-trends-2018-2019/>

²³ บทความ “Insight การใช้งาน “ดิจิทัล” ทั่วโลก 2019 “คนไทย” ใช้เน็ต 9 ชั่วโมงต่อวัน-มีมือถือ 99 แอปฯ” อ้างอิงข้อมูลจาก “Global Digital 2019” โดย Hootsuite และ WeAreSocial, <https://www.marketingoops.com/reports/global-and-thailand-digital-trend-2019/>

3.3.2 ด้านสัมพันธภาพ : การสื่อสารระหว่างกันอย่างมีคุณภาพ

การสื่อสารของสมาชิกในครอบครัวเป็นการสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two – way communication) ซึ่งมีทั้งการสื่อสารแบบหน้าต่อหน้า และการสื่อสารแบบมีสื่อกลาง เช่น การโทรศัพท์ Video Call หรือผ่าน Social Media เช่น Facebook Line ฯลฯ ซึ่งคุณภาพการสื่อสาร ขึ้นอยู่กับทักษะในการสื่อสาร ทั้งวัจนภาษา และอวัจนภาษา เจตคติของผู้ส่งสารต่อสารและต่อผู้รับสาร และความรู้ในการเลือกเนื้อหา/รูปแบบ/บริบท เช่น ช่วงเวลาหรือช่วงอารมณ์ที่เหมาะสมกับผู้ฟัง²⁴ จากผลการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวว่า พบว่า ข้อคำถามที่มีการตอบ “ทุกวัน/เป็นประจำ” น้อยที่สุด ได้แก่

ครอบครัวร้อยละ 44.67 สมาชิกในครอบครัวเชื่อใจหรือไว้วางใจที่จะเล่าเรื่องต่าง ๆ ที่มีปัญหาหรือไม่สบายใจให้คนในครอบครัวฟังเป็นประจำ	ครอบครัวร้อยละ 45.97 สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสท้วงติง แสดงความคิดเห็น และให้คำแนะนำต่อกันเป็นประจำ	ครอบครัวร้อยละ 46.87 เมื่อมีความขัดแย้งกันสมาชิกในครอบครัวสามารถหาทางออกได้โดยไม่ทำร้ายกันด้วยคำพูดและด้วยกำลัง ทั้งต่อร่างกายหรือทรัพย์สินเป็นประจำ
--	--	--

สังเกตได้ว่า เป็นข้อคำถามในหมวดของการแสดงความคิดเห็น การรับฟัง การเชื่อใจและการสื่อสารภายใต้ความขัดแย้ง จากทฤษฎีของแม็คเคลลาร์ด และแชฟฟ์ (McLeod & Chaffe, 1972) รูปแบบของการสื่อสารภายในครอบครัว ได้แบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การสื่อสารภายในครอบครัวแบบเน้นสัมพันธภาพ เป็นรูปแบบที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาหรือผู้ปกครองกับบุตรตามลำดับชั้น เป็นครอบครัวที่ยึดมั่นตามแบบแผนประเพณี ซึ่งทุกคนจะต้องคล้อยตามกันและพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ซึ่งเป็นลักษณะที่พบได้มากในครอบครัวไทยที่ยึดถือวัฒนธรรมการเชื่อฟัง การให้เกียรติผู้ใหญ่ในครอบครัวและทุกสถาบัน รูปแบบที่สองคือ การสื่อสารภายในครอบครัวแบบเน้นการแสดงความคิดเห็น เป็นรูปแบบที่เน้นการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ หรือสมาชิกในครอบครัวได้รับการสนับสนุนให้รู้จักโต้แย้งผู้อื่น ในขณะเดียวกันก็รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย แม้ความคิดเห็นไม่ตรงกันก็ตาม เพื่อรู้จักประเมินปัญหาอย่างรอบคอบ²⁵

การประเมินว่ารูปแบบใดเป็นการสื่อสารภายในครอบครัวที่เหมาะสมที่สุดหรือดีกว่ารูปแบบอื่นเป็นเรื่องยาก เพราะทุกครอบครัวมีขนบธรรมเนียมที่แตกต่างกัน ดังนั้น สมาชิกในครอบครัวต้องเรียนรู้ที่จะสังเกต และผลลัพธ์ของการสื่อสารอาจจะเป็นคำตอบที่ดีที่จะประเมินได้ว่าการสื่อสารรูปแบบนั้น ๆ มีความเหมาะสมกับครอบครัวนั้น ๆ หรือไม่ นอกจากนี้ ความแตกต่างระหว่าง Generation ก็มีผลต่อการสื่อสารภายในครอบครัว ครอบครัวเป็นแหล่งรวมบุคคลจากหลาย Generation ซึ่งมีความแตกต่างของบุคลิกและ

²⁴ หลักการและทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฝากจิต ปาลินทร ลากิจิตร, มหาวิทยาลัยขอนแก่น

https://ag.kku.ac.th/Extension/images/136323/information_2_2556.pdf

²⁵ จุฬาลักษณ์ ประจนะเนย์. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว รูปแบบการดำเนินชีวิตรูปแบบความผูกพันภายในครอบครัว กับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และการติดเกมของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, สิงหาคม 2557, บัณฑิตวิทยาลัยกรุงเทพ.

ประสบการณ์ที่ได้รับ มีการแบ่งเจนเนอเรชันเป็น 4 เจนเนอเรชันหลัก โดยมีความแตกต่างของปีเกิดของแต่ละ Generation ตามแต่ละหน่วยงานหรือการศึกษา²⁶ ดังนี้

Gen B (2489-2507) คือ คนมีอายุประมาณ 60 ขึ้นไป ลักษณะนิสัยจะเป็นคนจริงจัง เคร่งครัดเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี พยายามให้การทำงาน มีความอดทนสูง ประหยัดอดออม ซึ่งมักถูกจัดเป็นพวก "อนุรักษ์นิยม"

Gen-X (2508-2522) มีแนวคิดสร้างความสมดุลในเรื่องงานและครอบครัว มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวกับวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป เช่น การอยู่ก่อนแต่ง การหย่าร้าง รวมถึงเรื่อง LGBTQ ซึ่งต่างจาก Gen B ที่มองว่าเป็นเรื่องผิดจารีตประเพณี

Gen Y (2523-2540) เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยี มีความเป็นสากล ชื่นชอบศิลปินต่างชาติ รักความสะดวกสบาย เด็กยุค Gen-Y จึงมักจะถูกตามใจ อยากได้อะไรต้องได้ มีแนวคิดกล้าแสดงออกและเป็นตัวของตัวเอง ทำในสิ่งที่ตัวเองชอบ และปฏิเสธสิ่งที่ตัวเองไม่ชอบ มีสมดุลเวลาให้กับตัวเอง เช่น การออกกำลังกาย หรือการพบปะเพื่อนฝูงหลังเลิกงาน ใช้เครื่องมือสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่วและทำพร้อมกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ สามารถใช้เทคโนโลยีในมือได้อย่างหลากหลาย และทำอะไรหลายอย่างได้ในเวลาเดียวกัน

Gen Z (2541 เป็นต้นไป) ค่อนข้างกับโลกออนไลน์ ทำให้ตัดสินใจรวดเร็ว ไม่ชอบรอคอย แต่ก็เป็นคนที่กลัวอนาคต จึงมักหาข้อมูลมาเปรียบเทียบและป้องกัน เปิดกว้างทางความคิด และต้องรู้สึกว่าได้เข้าใจกับทุกเรื่องในชีวิต ต้องการคำอธิบาย แต่เป็นข้อมูลสั้นๆ ที่เข้าใจง่ายๆ ในเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว เด็กรุ่นนี้มักมีพ่อแม่หรือผู้ปกครองทำงานข้างนอกบ้าน จึงอาจเป็นคนที่ไม่เก็บตัว สื่อสารในโลกออนไลน์มากกว่าที่จะสื่อสารกับคนภายนอก

นอกจากนี้ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล²⁷ ยังได้มีการจัดกลุ่ม Generation หลัง Gen-Y เป็น เจนแซด (Generation Z) เจนแอลฟา (Generation alpha) และ เจนซี (Generation C) โดยแบ่งตามลักษณะนิสัยและการเกิดใหม่ของเทคโนโลยีสำคัญด้วย

ความแตกต่างระหว่างเจนเนอเรชัน อาจทำให้เกิดความแตกต่างทางมุมมองความคิด แต่ไม่ยากเกินกว่าที่จะทำความเข้าใจเพื่อการสื่อสารในครอบครัวที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยวิธีการมากมายที่ปรากฏในหนังสือ How to ด้านการสื่อสาร ตัวอย่างเช่น ลักษณะคำพูดที่เหมาะสมเพื่อความสุขของบุคคล แวดล้อมของเรา 7 วาทะพึงกล่าวและ 12 วาทะพึงเลี่ยง²⁸ หรือแม้กระทั่งหลักธรรมคำสอนในศาสนา ก็ได้กล่าวถึงหลักธรรมด้านการสื่อสาร จากเว็บไซต์พระไตรปิฎกออนไลน์²⁹ ยังได้มีผู้รู้หลายท่านได้อรรถาธิบายวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมโดยให้ถ่วงการพูด (ไม่ตรงความจริง) พูดส่อเสียด (มุ่งให้เกิดความแตกแยกเกลียดชัง) พูดคำหยาบ (รวมถึงการด่าทอ ให้อาย ประชดประชัน หรือทำให้เจ็บ) พูดเพ้อเจ้อ (การพูดสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์) โดยมีเนื้อหาหลักคือการมุ่งประโยชน์ของผู้ฟังเป็นหลัก และกำหนดโทษจากระดับความเสียหายต่อผู้ฟัง³⁰ มีสุภาษิตโบราณกล่าวว่า “เพราะชีวิตเริ่มต้นออกมาจากใจ” ดังนั้น ความตั้งใจในการพัฒนาทักษะในการสื่อสารและการระมัดระวังถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม รวมถึงการมุ่งประโยชน์ต่อสมาชิกในครอบครัว จะเป็นช่องทางและโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวเรียนรู้มุมมองความคิดของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว เป็นพื้นฐานสู่การปรับตัวต่อกันและสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในระยะยาว

²⁶ บทความ “เข้าใจความต่างคน 4 เจนเนอเรชัน หลีกเลี่ยงช่องว่างเพื่อการทำงานที่แฮปปี้” เผยแพร่เมื่อ 29 เมษายน 2562. สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/life/healthy/587633>

²⁷ สุขภาพคนไทย 2559 : ทำความรู้จักคนต่างรุ่นต่าง “เจนเนอเรชัน”. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้นจาก <https://www.thaihealthreport.com/index2559-01>

²⁸ สุขาวฑะ วาทะสร้างสุขในชีวิต. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. สำนักพิมพ์ซัคเซสมีเดีย : 2539.

²⁹ ศิล 5 อย่างละเอียดย. <https://tripitaka-online.blogspot.com/2016/06/sl003.html>

³⁰ มุลินธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา. <https://www.dhammadhome.com/webboard/topic/3044>

3.3.3 ด้านการพึ่งตนเอง : มิติด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การมีรายได้เพียงพอ หนี้สินและการออม ถือเป็นอีกส่วนที่สำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว ผลการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย ประจำปี 2561 พบว่า ครอบครัวไทยมีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยเท่ากับ 169,577.13 บาทต่อปี หรือ 14,131.43 บาทต่อเดือน ในขณะที่รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2562³¹ สสำรวจรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ครัวเรือนละ 231,076.30 บาทต่อปี ในขณะที่ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ สสำรวจรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเป็นรายภาคและจังหวัด พ.ศ. 2560 (สำรวจเป็นประจำทุก 2 ปี) พบว่ามีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 26,946.43 บาทต่อเดือน หรือเท่ากับ 323,357.16 บาทต่อปี และมีแนวโน้มรายได้คงที่ ขณะที่รายจ่ายในครัวเรือนมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ยกเว้นผลสำรวจตั้งแต่ปี 2558 - 2561 ที่มีจำนวนรายจ่ายเฉลี่ยในครัวเรือนคงที่อยู่ในช่วง 21,144 – 21,436.50 บาท³²

จากผลสำรวจฯ ยังพบอีกว่า ครอบครัวร้อยละ 53.50 ไม่ทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน ครอบครัวร้อยละ 64.08 มีการกู้ยืมเงินจากหน่วยงานต่าง ๆ หรือจากนายทุนเงินกู้ทั้งในและนอกระบบ ครอบครัวร้อยละ 3.46 ไม่สามารถชำระหนี้ที่มีอยู่ได้ ครอบครัวร้อยละ 14.04 ไม่มีการออม ซึ่งสะท้อนความเสี่ยงจากการไร้วินัยในการบริหารการเงินของครอบครัว

ครอบครัวร้อยละ 53.50 ไม่ทำบัญชี รายรับ-รายจ่ายครัวเรือน	ครอบครัวร้อยละ 64.08 มีการกู้ยืมเงินจากหน่วยงานต่าง ๆ หรือ จากนายทุนเงินกู้ทั้งในและนอกระบบ ครอบครัวร้อยละ 3.46 ไม่สามารถชำระหนี้ที่มีอยู่ได้	ครอบครัวร้อยละ 14.04 ไม่มีการออม
---	---	--

ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประจำปี 2561 ครัวเรือนมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนจำนวน 21,346 บาทต่อเดือน หรือเท่ากับ 256,152 บาทต่อปี โดยมีค่าใช้จ่าย 3 อันดับสูงสุด ได้แก่ ค่าอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบร้อยละ 34.8 ที่อยู่อาศัย ร้อยละ 19.8 ยานพาหนะและการเดินทาง ร้อยละ 17.7³³ และหากพิจารณาตามเจนเนอเรชั่น พบว่า Gen Y มีค่าใช้จ่ายด้านอาหารเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าคนรุ่นอื่น โดย Gen B ร้อยละ 46.3 Gen X ร้อยละ 40.3 ในขณะที่ Gen Y ร้อยละ 77.0 สะท้อนว่า วิถีชีวิตสมัยใหม่ทำให้การปรุงอาหารเองน้อยลง ในขณะที่มีการรับประทานอาหารนอกบ้านหรือการซื้ออาหารสำเร็จมากขึ้น ค่าใช้จ่ายด้านอาหารจึงสูงตามไปด้วย (ข้อมูลจากสุขภาพคนไทย 2559³⁴) นอกจากนี้ รูปแบบการจับจ่ายใช้สอยในปัจจุบันมีช่องทางที่หลากหลายมากขึ้นกว่าในอดีต อาจเป็นสาเหตุให้คนใช้จ่ายได้ง่ายขึ้นและมีความเสี่ยง

³¹ รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2562, คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2562).

³² รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเป็นรายภาคและจังหวัด พ.ศ. 2545-2560 และ ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน เป็นรายภาค และ จังหวัด พ.ศ. 2552 - 2561 สืบค้นจาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/08.aspx>

³³ “สถิติ” เผยครัวเรือนไทยใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนลดลงจากปีก่อน. มติชนออนไลน์. เผยแพร่เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2562. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_1407169

³⁴ สุขภาพคนไทย 2559 : ดายดี วิถีเลือกได้. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้นจาก <http://resource.thaihealth.or.th/library/hot/15125>

ในการมีภาระหนี้สิน มีผลสำรวจว่า³⁵มากถึง 90% ของกิจกรรมบนอีคอมเมิร์ซ คือ ค้นหาสินค้าและซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ 19% ซื้อสินค้าออนไลน์ หรือชำระค่าสินค้า-บริการต่าง ๆ ผ่านออนไลน์

สถานการณ์หนี้สินและการออมของครัวเรือนไทย โดยข้อมูลจากรายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย พบว่า ครัวเรือนร้อยละ 11.72 มีสมาชิกในครัวเรือนมีหนี้สินผ่านสถาบันทางการเงิน ร้อยละ 0.68 มีสมาชิกในครัวเรือนเป็นหนี้ในระบบ แต่ผลสำรวจของรายงานสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว พบว่า ครอบครัวร้อยละ 64.08 มีการกักเงินจากหน่วยงานต่าง ๆ หรือจากนายทุนเงินกู้ทั้งในและนอกระบบ และเป็นที่น่าตกใจที่ร้อยละ 3.46 ของครอบครัวที่มีการกักเงินฯ ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ในขณะที่สถานการณ์การออมเงินของครอบครัวไทย มีข้อมูลจากรายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย พบว่า ครัวเรือนร้อยละ 8.78 ไม่มีการเก็บออมเงิน และสมาชิกในครัวเรือนที่อายุ 60 ปีขึ้นไป ไม่มีอาชีพและรายได้ ร้อยละ 3.81 สอดคล้องกับผลสำรวจ ที่พบว่าครอบครัวร้อยละ 14.04 ไม่มีการออม และครอบครัวร้อยละ 3.59 ไม่มีสมาชิกที่สามารถหารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัวได้

จากผลสำรวจดังกล่าว สะท้อนว่าครอบครัวไทยควรได้รับการส่งเสริมให้ความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) และทักษะในการบริหารการเงินทั้งในระดับส่วนตัวและครอบครัว จากแนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร หรือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงสอนให้ยึดหลักความประหยัด ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น และปฏิบัติตามหลักศาสนา นั่นคือการแสวงหาการประกอบอาชีพที่สุจริต และพัฒนาทักษะความสามารถเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ขณะเดียวกันควรใช้จ่ายอย่างประหยัดในค่าใช้จ่ายที่จำเป็น มีการวางแผนหากมีภาระหนี้และต้องชำระหนี้ และเพิ่มปริมาณการออมเงินเพื่อรองรับวิกฤติในครอบครัว จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย³⁶ พบว่าครัวเรือนไทยมีศักยภาพในการปรับตัวเพื่อให้หลุดพ้นการเป็นหนี้ได้ หากปรับพฤติกรรมการใช้จ่าย โดยค่าใช้จ่ายที่ควรลดมากที่สุด คือ หมวดการท่องเที่ยว รองลงมา คือ เสื้อผ้า อาหารนอกบ้าน ของใช้ส่วนบุคคล บันเทิง/ห่วย เหล้า และการสื่อสาร ตามลำดับ

³⁵ บทความ “Insight การใช้งาน “ดิจิทัล” ทั่วโลก 2019 “คนไทย” ใช้เน็ต 9 ชั่วโมงต่อวัน-มือถือมี 99 แอปฯ” อ้างอิงข้อมูลจาก “Global Digital 2019” โดย Hootsuite และ WeAreSocial, <https://www.marketingoops.com/reports/global-and-thailand-digital-trend-2019/>

³⁶ บทความ “8 ข้อเท็จจริง ปัญหาการเงินในครัวเรือนของครัวเรือนไทย” ดร.สรา ชื่นโชคสันต์, นางสาวภาวนิษฐ์ ชั่ววัลลี, นายวิริยะ ดำรงค์ศิริ. ธนาคารแห่งประเทศไทย. https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_30Oct2019.aspx

ข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว

4.1 ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัว

4.1.1 ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแบบบูรณาการเพื่อให้ความช่วยเหลือครอบครัวลักษณะพิเศษ เช่น ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว หรือครอบครัววัยรุ่น (ผู้ปกครองและบุตร) โดยเฉพาะในช่วงแรกของการเปลี่ยนสถานะครอบครัว (ระยะ 3 เดือน - 1 ปี) โดยรวบรวมบริการของแต่ละหน่วยงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือ ทั้งในการให้คำปรึกษาและการบำบัดครอบครัว การศึกษาของเด็กและเยาวชน การส่งเสริมรายได้อาชีพ การจัดการปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ที่พ่อกาตยชั่วคราว และให้องค์ความรู้และคำปรึกษาในกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงให้การสนับสนุนกลุ่ม/เครือข่ายที่รวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือกันเองและทำงานเป็นเครือข่ายทั้งเครือข่ายออนไลน์และออฟไลน์ให้สามารถช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มให้เข้มแข็งและขยายความช่วยเหลือต่อไปได้

4.1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกิดบริการให้คำปรึกษาครอบครัวที่ประสบปัญหาเด็กวัยรุ่นตั้งครรรค์ หรือการตั้งครรรค์ไม่พึงประสงค์ รวมถึงการจัดทำคู่มือสื่อประชาสัมพันธ์รวบรวมทางออกทางเลือกและบริการทางสังคม ทั้งในด้านสุขภาพ การศึกษา และการประกอบอาชีพ จัดให้มีทางเลือกสำหรับการคุมกำเนิดที่ครอบคลุมมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุมกำเนิดระยะยาว ภายใต้ราคาที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้หญิงหรือสมาชิกครอบครัวที่ประสบปัญหาดังกล่าวมีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจด้วยตัวเองในการจัดการปัญหาและดำเนินชีวิตตามทางเลือกของตนเองต่อไปได้อย่างปกติ สำหรับพ่อ แม่และผู้ปกครอง ควรส่งเสริมให้มีความรู้และทักษะในการสอนบุตรให้เห็นคุณค่าตนเอง รู้เท่าทันอารมณ์และป้องกันตนเองได้ รวมถึงให้โอกาสเมื่อเกิดความผิดพลาดขึ้น

กลุ่มเป้าหมาย : ครอบครัวลักษณะพิเศษ

4.1.3 มีมาตรการเพื่อสนับสนุนและผลักดันให้สถานประกอบการ นายจ้าง หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนร่วมในการจัดให้มีมาตรการ/สวัสดิการการทำงานที่เอื้อต่อครอบครัวในการมีบุตร เช่น การจัดพื้นที่/บุคลากรสำหรับการดูแลเด็กเล็ก เด็กปฐมวัยในเวลาราชการ หรือจัดให้มีสถานที่ดูแลเด็กที่มีมาตรฐาน ราคาไม่แพงในชุมชนหรือสถานประกอบการต่าง ๆ เพิ่มระยะเวลาหยุดเพื่อเลี้ยงดูบุตรโดยได้รับเงินเดือนปกติ การจ้างงานทดแทนระยะสั้น หรือการให้เงินพิเศษแก่พนักงานที่รับผิดชอบงานของพนักงานที่ลาหยุด การยืดหยุ่นด้านเวลาทำงาน ฯลฯ โดยภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการดังกล่าวผ่านการลดหย่อนภาษีให้หน่วยงานที่มีการจัดสวัสดิการที่เอื้อต่อครอบครัว การใช้มาตรการทางภาษีหรือการให้เงินอุดหนุนเพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูและการศึกษาของเด็ก จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ข้อดีและประโยชน์ของการมีบุตร ทั้งต่อครอบครัวและประเทศ โดยยกย่องเชิดชู

ครอบครัวที่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้อย่างมีคุณภาพ ภายใต้ความจำกัดที่แตกต่างกันของแต่ละครอบครัว รวมถึงสร้างจิตสำนึกให้ชุมชน / สังคมให้มีส่วนร่วมในการดูแลเด็กในสังคมเนื่องจากเป็นแรงงานและกลไกในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจสังคมของประเทศต่อไปในอนาคต

4.1.4 ส่งเสริมให้ครอบครัวมีความรู้และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตลอดทุกช่วงชีวิต รวมถึงมีการพัฒนาทักษะและศักยภาพของตนเองอยู่เสมอเพื่อเพิ่มพูนรายได้และเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าทั้งในครอบครัวและในสายงานอาชีพ ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและสถานประกอบการโดยใช้มาตรการทางภาษีหรือการให้เงินอุดหนุนเพื่อจูงใจให้มีการฝึกอบรมพัฒนาทักษะแรงงานอย่างสม่ำเสมอและมีทักษะการจัดสมดุลระหว่างงานและครอบครัว

กลุ่มเป้าหมาย : ครอบครัวทั่วไป ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวที่ไม่มีบุตร ครอบครัวข้ามรุ่น

4.1.5 จัดตั้งสถาบันส่งเสริมสัมพันธภาพครอบครัว เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ เครื่องมือและกระบวนการจัดการเรียนรู้ และบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการสร้างพื้นที่เรียนรู้เพื่อสร้างครอบครัวเข้มแข็งพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง โดยจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อครอบครัวและสร้างอุทยานการเรียนรู้ของครอบครัว เพื่อเป็นพื้นที่ต้นแบบในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านครอบครัวและเปิดโอกาสให้ครอบครัวได้มีกิจกรรมร่วมกัน

4.1.6 ส่งเสริมให้ครอบครัวเห็นความสำคัญของการแสดงออกถึงความรักและเอาใจใส่ระหว่างกัน ในครอบครัว การใช้เวลาอย่างมีคุณภาพ และการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ โดยรวบรวมชุดความรู้ จัดทำเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีความน่าสนใจเหมาะสมกับสมาชิกในครอบครัวเป็นประจำทุกเดือน/ไตรมาส ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน/ธุรกิจ และภาคีเครือข่าย ในการจัดสินค้า หรือบริการที่มุ่งส่งเสริมสัมพันธภาพ การสื่อสารคุณภาพ และการใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว การส่งเสริมการขายสำหรับกลุ่มเป้าหมายครอบครัว โดย สค. จัดทำคู่มือหรือ Family-Time Guide รวบรวมสินค้า/บริการดังกล่าว และโปรโมทผ่านช่องทางประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

4.1.7 พัฒนากลไกศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว และศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ให้มีบุคลากรที่สามารถให้คำปรึกษาครอบครัวในเบื้องต้น และมีความรู้ในวิธีการและช่องทางการดำเนินการส่งต่อไปให้หน่วยงานที่มีภารกิจเฉพาะเจาะจง ตรงกับกรณีของครอบครัวที่เข้ามาขอรับคำปรึกษา สนับสนุนสถาบันทางสังคมในพื้นที่ (สถาบันทางศาสนา โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ) เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบและเข้ารับบริการให้คำปรึกษาได้

4.1.8 ส่งเสริมทักษะทางการเงิน แนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง การทำบัญชีครัวเรือน การบริหารหนี้สิน/การออม และการฝึกฝนวินัยทางการเงิน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการขาดวินัยทางการเงินและทักษะในการบริหารจัดการเงิน จัดให้มีกระบวนการแทรกแซงก่อนเป็นหนี้หรือผ่อนชำระสินค้า/บริการเกินกว่าเงินรายได้ที่จะบริหารจัดการได้ หรือกำหนดเพดานขั้นต่ำไม่ให้บุคคล/ครอบครัวมีหนี้สินเกินร้อยละของเงินรายได้ที่กำหนด สนับสนุนนิสัยการออมและกระตุ้นให้ประชาชนเข้าถึงระบบการออมภาคสมัครใจ โดยจัดทำแพคเกจการออมสำหรับครอบครัวที่อาจมีรายได้น้อย/รายได้ปานกลาง แต่ต้องการปรับปรุงพฤติกรรมการใช้จ่ายและสนับสนุนการสร้างนิสัยออมเงิน

4.1.9 ออกแบบ จัดทำและพัฒนากระบวนข้อมูลครอบครัวไทย Thai Family Big Data เพื่อจัดเก็บข้อมูลครอบครัวแต่ละประเภทตามค่านิยมครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวลักษณะพิเศษซึ่งเป็นกลุ่มที่รัฐต้องเร่งให้ความช่วยเหลือ รวมถึงออกแบบกระบวนการจัดเก็บข้อมูล การบูรณาการข้อมูล การทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และแนวทางการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลด้านครอบครัวระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานระดับท้องถิ่น เพื่อให้มีข้อมูลจำนวนครอบครัวของประเทศไทยที่ถูกต้องและแม่นยำเพียงพอที่จะระบุจำนวนและชี้เป้าพิกัดของครอบครัวแต่ละประเภท หน่วยงานทุกระดับสามารถใช้เป็นข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือกับครอบครัวที่ประสบปัญหาหรือเป็นกลุ่มเสี่ยง รวมถึงเป็นประโยชน์ในการกำหนดมาตรการและนโยบายในการพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัวและทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพของประเทศต่อไป

กลุ่มเป้าหมาย : ครอบครัวทุกประเภท

4.2 ข้อเสนอแนะต่อโครงการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว

4.2.1 เพิ่มงบประมาณในการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว เนื่องจากพื้นที่สำรวจทั้งสองพื้นที่อยู่ห่างไกลกัน จึงทำให้ค่าใช้จ่ายในการสำรวจสถานการณ์ไม่เพียงพอ

4.2.2 ควรปรับแนวทางในการสุ่มตัวอย่างให้เป็นไปตามหลักสถิติและมีความน่าเชื่อถือ เพื่อให้เป็นตัวแทนของสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวในระดับจังหวัดได้

4.2.3 ควรทบทวนและปรับปรุงข้อคำถามในแบบสอบถาม และคำอธิบายแบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจ โดยปรับข้อคำถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น และแต่ละปีควรปรับปรุงข้อคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

4.2.4 ควรปรับปรุงระบบมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งให้สามารถตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกข้อมูลในเบื้องต้น รวมถึงการปรับรูปแบบการบันทึกข้อมูลเพื่ออำนวยความสะดวกและป้องกันข้อผิดพลาดที่เกิดจากการคีย์ข้อมูลฯ และมีความรวดเร็วในการประมวลผลข้อมูล

4.2.5 จัดทำแนวทางการส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวในแต่ละองค์ประกอบของมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง

.....

ภาคผนวก ก

แบบประเมินความเข้มแข็งของครอบครัว

ภาค.....
จังหวัด.....
เทศบาล/อบต.....
เลขที่.....

แบบประเมินความเข้มแข็งของครอบครัวไทย

คำชี้แจงแบบประเมินความเข้มแข็งของครอบครัวไทย

- ผู้ตอบแบบประเมินคือ หัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกครอบครัว
- แบบประเมินนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน
- ส่วนที่ 1 ข้อมูลครอบครัว
- ส่วนที่ 2 แบบประเมินความเข้มแข็งของครอบครัว
- วัตถุประสงค์ เพื่อวัดความเข้มแข็งของครอบครัวทั่วประเทศ เพื่อแสดงถึงสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย
- กรุณาให้คำตอบตามความเป็นจริง ให้ครบทั้ง 2 ส่วน
- กรุณาตรวจสอบจำนวนข้อและหน้าให้ครบถ้วน
- กรุณาใส่หมายเลขแบบประเมินและกรอกรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลให้ครบถ้วน
- ลงชื่อผู้เก็บแบบประเมินและหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้
- แบบประเมินนี้ เป็นการประเมินในรอบปี
- ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบประเมินของท่านจะนำไปใช้ประโยชน์ในการประเมินสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว เพื่อการศึกษาวิจัยและกำหนดนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวต่อไป
- ข้อมูลของท่านจะเก็บเป็นความลับไม่นำไปเปิดเผยในที่ใดในสถานะส่วนบุคคล

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.)

สถานที่ติดต่อ : กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว
อาคารมหานครียุคใหม่ ชั้น 23
539/2 ถนนศรีอยุธยา แขวงถนนพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์/โทรสาร 02-642-7747 E-mail: thaifamilylife60@gmail.com

ส่วนที่ 1 ข้อมูลครอบครัว (ให้ระบุสถานภาพของผู้ตอบแบบประเมินว่าเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือเป็นผู้ให้ข้อมูลแทนหัวหน้าครอบครัว)

() เป็นหัวหน้าครอบครัว

() เป็นผู้ให้ข้อมูลแทนหัวหน้าครอบครัว (ให้ระบุความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครอบครัว

ผู้ตอบ () อยู่คนเดียวไม่มีญาติหรือคนอื่นอยู่ร่วมด้วยเลย () อยู่กับผู้อื่น

1. หัวหน้าครอบครัวชื่อ.....นามสกุล.....

ชุมชน..... ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

2. เพศของหัวหน้าครอบครัว () 1.หญิง () 2. ชาย

3. อายุหัวหน้าครอบครัว.....ปี

4. รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อปี.....บาท

5. อาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัว

() 1.รับจ้างทั่วไป

() 2.เกษตรกร

() 3.ประมง

() 4.ข้าราชการ/ลูกจ้างหรือพนักงานของรัฐ () 5.พนักงานรัฐวิสาหกิจ () 6.เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

() 7.ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

() 8.พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน

() 9.ว่างงาน/ไม่มีงานทำ

() 10.อื่นๆ ระบุ.....

6. ศาสนาหลักของหัวหน้าครอบครัว () 1. พุทธ () 2. คริสต์ () 3. อิสลาม () 4. อื่นๆ ระบุ.....

7. สถานภาพสมรสของหัวหน้าครอบครัวในปัจจุบัน

() 1. โสด

() 2. สมรส

() 3. หย่า

() 4. หม้ายเนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต

() 5. แยกกันอยู่ โปรดระบุ () แยกกันอยู่ชั่วคราวตามข้อตกลงระหว่างคู่สมรส

() แยกกันอยู่ชั่วคราวตามคำสั่งศาล

8. (กรณีสมรส) การอยู่ร่วมกันของหัวหน้าครอบครัวกับคู่สมรส

() 1. อยู่ร่วมกันเป็นปกติทุกวัน

() 2. ไม่ได้อยู่ร่วมกันเป็นปกติทุกวัน

9. ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครอบครัว

() 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ

() 2. ประถมศึกษา

() 3. มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3)

() 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6)

() 5. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่า

() 6. ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรือเทียบเท่า () 7.ปริญญาตรี

() 8.ปริญญาโท

() 9.ปริญญาเอก

() 10. อื่นๆ โปรดระบุ.....

10. ลักษณะโครงสร้างครอบครัว

() 1.ครอบครัวเดี่ยว จำนวนสมาชิกคน เป็นชายคน และหญิง.....คน

() 2.ครอบครัวขยาย โปรดระบุ

() 2.1 ครอบครัวขยายที่ประกอบด้วยหลายๆครัวเรือนอยู่ร่วมกัน แต่ละครัวเรือน

มีความสัมพันธ์ต่อกัน จำนวนสมาชิก คน ชาย คน หญิง คน

() 2.2 ครอบครัวขยายที่ประกอบด้วยหลายๆครัวเรือนอยู่ร่วมกัน แต่ละครัวเรือน

มีความอิสระในการดำรงชีวิตครอบครัวของตนเอง จำนวน ครัวเรือน

จำนวนสมาชิก คน ชาย คน หญิง คน

() 3.ครอบครัวลักษณะพิเศษ โปรดระบุ

() 3.1 ครอบครัวที่ไม่มีบุตร

() 3.2 ครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว

() 3.3 ครอบครัวบุตรบุญธรรม

() 3.4 ผู้สูงอายุเลี้ยงดูเด็กตามลำพัง

() 3.5 มีสมาชิกอายุต่ำกว่า 18 ปีตั้งครรภ์/มีบุตร

() 3.6 ญาติดูแลเด็ก

() 3.7 เด็กอยู่ตามลำพังโดยไม่มีผู้ดูแล

() 3.8 พ่อหรือแม่ต้องโทษจำคุก

() 3.9 อื่นๆ

11.จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีภาวะพึ่งพิงสูง (ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้)

() 1. ไม่มี () 2. มี จำนวนคน โปรดระบุ จำนวนเด็กเล็ก อายุ 0-3 ปีคน

จำนวนผู้พิการคน

จำนวนผู้ป่วยทางจิต/ทางสมอง.....คน

จำนวนผู้ป่วยเรื้อรังคน

จำนวนผู้สูงอายุคน

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความเข้มแข็งของครอบครัวไทย

1) ด้านสัมพันธภาพ

ข้อมูลครอบครัว

1. ท่านกับภรรยา (หรือสามี) ได้จดทะเบียนสมรสกัน () ไม่ได้จด () ได้จด

2. หนึ่งปีที่ผ่านมาท่านกับภรรยา(หรือสามี)ได้หย่าร้างกันหรือจดทะเบียนหย่า () ไม่ได้จด () ได้จด

(1) สมาชิกในครอบครัวแสดงออกถึงความรักและเอาใจใส่ระหว่างกัน

คำถาม	คำตอบ			
	ไม่มี	มีบ้างนานๆ ครั้ง (1-3 วันต่อสัปดาห์)	เกือบทุกวัน (4-6 วันต่อสัปดาห์)	ทุกวัน
3. สมาชิกในครอบครัว <u>มีการแสดงออกที่สื่อถึงความรัก</u> และความเอาใจใส่ในชีวิตประจำวัน เช่น สัมผัส ให้กำลังใจ โทรศัพท์ จดหมาย เป็นต้น				
4. สมาชิกในครอบครัว <u>มีการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงานบ้าน</u> ซึ่งกันและกัน เช่น การทำอาหาร การทำความสะอาด เป็นต้น				

คำถาม	คำตอบ			
	ไม่มี	มีบ้างนานๆ ครั้ง (1-3 วันต่อสัปดาห์)	เกือบทุกวัน (4-6 วันต่อสัปดาห์)	ทุกวัน
5. สมาชิกในครอบครัวมีการทำกิจวัตรประจำวันร่วมกัน เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย เป็นต้น				

(2) สมาชิกในครอบครัวยอมรับและเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

คำถาม	คำตอบ			
	ไม่มี	มีบ้างนานๆ ครั้ง (1-3 วันต่อสัปดาห์)	เกือบทุกวัน (4-6 วันต่อสัปดาห์)	ทุกวัน
6. สมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยและ/หรือรับฟังซึ่งกันและกัน				
7. สมาชิกในครอบครัวไม่ว่า เพศ อายุ การศึกษา หรืออาชีพใด สามารถยอมรับความคิดเห็นของแต่ละคนซึ่งอาจจะแตกต่างกันได้				
8. สมาชิกในครอบครัวเคารพความเป็นส่วนตัวของแต่ละคน				

(3) สมาชิกในครอบครัวสื่อสารกันอย่างมีคุณภาพ

คำถาม	คำตอบ			
	ไม่มี	มีบ้างนานๆ ครั้ง (1-3 วันต่อสัปดาห์)	เกือบทุกวัน (4-6 วันต่อสัปดาห์)	ทุกวัน
9. สมาชิกในครอบครัวมีการพูดจาต่อกันด้วยดีและ/หรือใช้เหตุผล				
10. สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสทั้งตั้งใจ แสดงความคิดเห็นและให้คำแนะนำต่อกัน				
11. สมาชิกในครอบครัวมีการแสดงความชื่นชมและเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน				
12. สมาชิกในครอบครัวต่างดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน				
13. เมื่อประสบปัญหา สมาชิกในครอบครัวสามารถหาทางออกได้ (โดยไม่ทำร้ายตนเอง และ/หรือสมาชิกในครอบครัวและ/หรือทรัพย์สิน)				

คำถาม	คำตอบ			
	ไม่มี	มีบ้างนานๆ ครั้ง (1-3 วันต่อสัปดาห์)	เกือบทุกวัน (4-6 วันต่อสัปดาห์)	ทุกวัน
14. สมาชิกในครอบครัว <u>ทำร้ายจิตใจ</u> เมื่อมีความขัดแย้งต่อกัน เช่น ละเลย เพิกเฉย ทอดทิ้ง เป็นต้น				
15. สมาชิกในครอบครัว <u>เชื่อใจหรือไว้วางใจ</u> ที่จะเล่าเรื่องต่างๆที่มีปัญหาหรือไม่สบายใจให้คนในครอบครัวฟัง				
16. สมาชิกในครอบครัว <u>ใช้อำนาจเหนือกันและกัน</u> เช่น บังคับ ชู่ ออกคำสั่ง เป็นต้น				

(4) สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล ไม่ใช้ความรุนแรง

คำถาม	คำตอบ			
	ไม่มี	มีบ้างนานๆ ครั้ง	เกือบทุกครั้ง	ทุกครั้ง
17. สมาชิกในครอบครัว <u>ร่วมตัดสินใจ</u> เรื่องสำคัญต่างๆ ด้วยกัน				
18. สมาชิกในครอบครัว <u>ร่วมกันแก้ปัญหา</u> ข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล				
19. สมาชิกในครอบครัว <u>มีการทำร้ายร่างกายกัน</u> หรือ กระทำการที่รุนแรงในลักษณะอื่นๆ				

2) ด้านการท่าบพาทหน้าที่ของครอบครัว

(5) ครอบครัวท่าบพาทหน้าที่ของครอบครัวต่อสมาชิก (การปฏิบัติตนต่อสมาชิก)

คำถาม	คำตอบ			
	ไม่มี	มีบ้างนานๆ ครั้ง (1-3 วันต่อสัปดาห์)	เกือบทุกวัน (4-6 วันต่อสัปดาห์)	ทุกวัน
20. สมาชิกในครอบครัว <u>สามารถทำหน้าที่</u> ตามบทบาทของตนอย่างเหมาะสม				
21. ในครอบครัว <u>มีการดูแล ใส่ใจ</u> ความปลอดภัยของสมาชิกทุกคน				
22. ในครอบครัว <u>มีการใช้คุณธรรมสำคัญ</u> ในการดำเนินชีวิต คือ ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความพอเพียง ความมีวินัยและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่				
23. ในครอบครัว <u>มีการปฏิบัติตน</u> เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสมาชิกในครอบครัว				

3) ด้านการพึ่งตนเอง

(6) ครอบครัวพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ

24. ครอบครัวมีสมาชิกที่สามารถหารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัวได้ () 1. ไม่มี () 2. มี
25. ครอบครัวมีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย () 1. ไม่มี () 2. มี

26. ครอบครัวมีการออมในรูปแบบต่างๆ () 1. ไม่มี () 2. มี
27. สมาชิกในครอบครัวมีการกักเงินจากหน่วยงานต่างๆ หรือจากนายทุนเงินกู้ทั้งใน/นอกระบบ
() 1. ไม่มี
() 2. มี ไม่สามารถชำระหนี้ได้ () 3. มี สามารถชำระหนี้ได้
28. ครอบครัวของท่านมีบ้านอยู่อาศัยเป็นของตนเอง () 1. ไม่มี () 2. มี

(7) ครอบครัวพึ่งตนเองด้านสุขภาพ

29. สมาชิกในครอบครัวมีสิทธิได้รับหลักประกันสุขภาพ เช่น หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ประกันสังคม ประกันสุขภาพ สิทธิการรักษาพยาบาล เป็นต้น
() 1. ไม่มี () 2. มี
30. ครอบครัวสามารถดูแลสุขภาพเบื้องต้นทั้งทางร่างกายและจิตใจของสมาชิกในครอบครัว
() 1. ไม่มี () 2. มี
31. ครอบครัวมีความรู้และเข้าถึงบริการด้านสุขภาพในสถานพยาบาลเมื่อจำเป็น
() 1. ไม่มี () 2. มี
32. โดยรวมครอบครัวสามารถหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงของสมาชิกในครอบครัว เช่น ยาเสพติด เพศสัมพันธ์ เป็นต้น
() 1. ไม่ได้ () 2. ได้
33. ครอบครัวมีการป้องกันความเสี่ยงจากการมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม
() 1. ไม่มี () 2. มี
34. ครอบครัวสามารถดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วย สมาชิกที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเอง ให้ดำเนินชีวิตไปได้ด้วยดี
() 1. ดูแลไม่ได้ () 2. ดูแลได้

(8) ครอบครัวพึ่งตนเองด้านข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้

35. สมาชิกในครอบครัวมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างครอบครัวและชุมชน
() 1. ไม่มี () 2. มี
36. สมาชิกในครอบครัวมีการนำข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของตนเองและครอบครัว
() 1. ไม่มี () 2. มี
37. สมาชิกในครอบครัวได้รับทราบและเรียนรู้เรื่องสำคัญที่เกี่ยวกับครอบครัว
() 1. ไม่รับทราบและไม่เรียนรู้ () 2. รับทราบและเรียนรู้
38. ระดับการศึกษาในระบบของสมาชิกในครอบครัวที่มีอายุตั้งแต่ 16 – 25 ปี
จำนวน.....คน โปรรระบุ
ระดับประถม.....คน ระดับมัธยมต้น.....คน ระดับมัธยมปลาย.....คน ระดับ ปวช.....คน
ระดับ ปวส.....คน ระดับปริญญาตรี.....คน ระดับปริญญาโท.....คน ระดับปริญญาเอก.....คน

4) ด้านทุนทางสังคม

(9) ทุนทางสังคมของแต่ละครอบครัวในการสร้างบรรยากาศความเป็นครอบครัว

39. สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีและการได้รับการยอมรับจากเพื่อนบ้าน
() 1. ไม่มี () 2. มี
40. สมาชิกในครอบครัวมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเครือญาติ

() 1. ไม่มี () 2. มี

41. สมาชิกในครอบครัวมีความรู้สึกปลอดภัยและไว้วางใจกัน

() 1. ไม่มี () 2. มี

42. สมาชิกในครอบครัวเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม เช่น กลุ่มออมทรัพย์ อสม. อส. อพม. อผส. อพมก. ฯลฯ

() 1. ไม่ได้เป็น () 2. เป็น จำนวน.....กลุ่ม

43. สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน เช่น ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมกำกับดูแล ร่วมประเมินผล เป็นต้น

() 1. ไม่มี () 2. มี

44. ครอบครัวมีการอบรมให้สมาชิกในครอบครัวใช้บริการพื้นที่สาธารณะในชุมชนอย่างรับผิดชอบ

() 1. ไม่มี () 2. มี

5) ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก

(10) การหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก

45. ครอบครัวมีการเตรียมความพร้อมในการรองรับภาวะยากลำบากในด้านต่าง ๆ เช่น การหลีกเลี่ยงอบายมุข การดูแลสุขภาพของตนเอง การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้ชีวิต เป็นต้น

() 1. ไม่มี () 2. มี

46. ครอบครัวร่วมมือกันแก้ไขปัญหา เมื่อเกิดภาวะวิกฤติ

() 1. ไม่ร่วมมือ () 2. ร่วมมือ

47. ครอบครัวสามารถปรับตัวและฟื้นตัวได้เมื่อเกิดภาวะวิกฤติ

() 1. ไม่ได้ () 2. ได้

48. ครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันปัญหาสังคม เช่น การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การตั้งครรภ์ในวัยเรียน เป็นต้น

() 1. ไม่ได้เข้าร่วม () 2. เข้าร่วม

49. ครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันปัญหาภัยพิบัติต่าง ๆ

() 1. ไม่ได้เข้าร่วม () 2. เข้าร่วม

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมินฯ

ชื่อ-นามสกุลผู้เก็บข้อมูล.....

โทรศัพท์/มือถือ.....

E-mail.....

ภาคผนวก ข

ตารางแสดงร้อยละของครอบครัว
ที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง
รายจังหวัด

ตารางแสดงร้อยละของครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งรายจังหวัด

	จังหวัด	ร้อยละของครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง												
		ภาพรวมทุกมิติ	สัมพันธภาพ	ความรักและเอาใจใส่	ยอมรับและเคารพความคิดเห็น	การสื่อสาร	แก้ปัญหาด้วยเหตุผล	บทบาทหน้าที่	พึ่งตนเอง	เศรษฐกิจ	สุขภาพ	ข้อมูลข่าวสาร	ทุนทางสังคม	หลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยง
ภาคกลาง														
	1.กรุงเทพมหานคร													
	2.ชัยนาท	96.97	76.06	66.06	91.52	47.27	82.12	96.97	99.39	70.00	99.39	99.39	98.18	94.55
	3.นครนายก	98.08	80.77	53.85	91.15	72.69	85.00	96.92	100.00	54.62	100.00	99.62	99.23	99.23
	4.นครปฐม	90.20	58.63	44.51	82.35	35.88	69.71	83.33	98.04	71.86	98.33	91.18	93.92	83.82
	5.นนทบุรี	92.98	72.89	52.52	91.62	41.26	80.53	94.57	98.59	78.61	99.38	97.06	94.11	75.21
	6.ปทุมธานี	77.47	64.61	49.68	79.81	54.48	73.51	78.31	94.29	68.90	96.62	93.25	90.91	63.12
	7.พระนครศรีอยุธยา	94.10	79.88	44.58	90.60	66.51	89.88	94.22	99.16	73.73	99.04	99.04	83.37	86.39
	8.ลพบุรี	75.79	49.61	47.51	71.99	40.45	64.92	70.16	94.50	73.69	96.34	94.90	93.72	92.02
	9.สมุทรปราการ	83.93	70.69	42.49	83.53	61.73	79.02	86.76	96.24	70.98	97.57	84.68	90.06	78.84
	10.สมุทรสงคราม	97.89	91.05	59.47	96.84	82.63	95.26	96.84	100.00	72.11	98.95	99.47	91.58	99.47
	11.สมุทรสาคร	82.03	63.92	34.19	86.08	44.46	74.86	90.68	87.70	75.14	97.84	82.03	78.24	68.11
	12.สระบุรี	98.03	82.68	62.54	94.23	77.89	84.93	97.04	99.86	65.35	99.58	99.15	99.58	94.08
	13.สิงห์บุรี	98.00	58.50	58.50	80.00	45.50	80.50	90.50	100.00	54.50	100.00	100.00	100.00	100.00
	14.สุพรรณบุรี	70.77	52.69	40.00	70.38	35.51	60.13	70.26	98.97	79.87	99.74	97.56	94.62	78.33
	15.อ่างทอง	95.02	75.86	52.49	85.06	68.58	78.93	94.64	99.23	57.47	100.00	99.23	98.08	66.28
	16.กาญจนบุรี	93.18	65.80	40.11	88.75	52.61	72.95	94.66	98.75	55.91	99.20	98.64	93.07	83.30
	17.ราชบุรี	81.71	74.63	51.59	79.76	70.98	78.29	80.85	99.27	86.95	99.63	98.78	97.07	97.80
	18.เพชรบุรี	88.91	72.73	37.45	84.91	65.45	81.82	90.36	96.73	36.73	96.73	97.64	93.45	92.36
	19.ประจวบคีรีขันธ์	90.30	76.57	41.04	89.25	60.90	83.13	90.45	97.91	75.07	97.61	94.18	97.76	82.84
ภาคเหนือ														
	20.เชียงราย	92.71	81.71	67.29	91.57	74.93	87.36	88.71	98.71	74.00	99.43	97.07	98.00	91.07
	21.เชียงใหม่	91.26	66.81	55.27	84.40	43.04	79.13	91.55	98.12	66.62	99.57	94.25	92.56	76.57
	22.น่าน	76.59	49.09	46.59	75.68	26.14	68.86	68.18	89.55	32.95	90.45	90.45	88.86	75.00
	23.พะเยา	91.20	67.20	59.20	80.60	44.80	83.40	86.40	99.00	48.20	99.20	98.80	97.60	95.80

	จังหวัด	ร้อยละของครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง												
		ภาพรวมทุกมิติ	สัมพันธภาพ	ความรักและเอาใจใส่	ยอมรับและเคารพความคิดเห็น	การสื่อสาร	แก้ปัญหาด้วยเหตุผล	บทบาทหน้าที่	พึ่งตนเอง	เศรษฐกิจ	สุขภาพ	ข้อมูลข่าวสาร	ทุนทางสังคม	หลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยง
	24.แพร่	93.48	70.00	68.48	84.78	51.74	75.00	89.35	98.91	92.17	99.78	98.04	97.61	97.61
	25.แม่ฮ่องสอน	80.34	75.52	52.41	77.24	74.14	79.31	81.03	99.31	64.48	100.00	99.31	98.97	84.83
	26.ลำปาง	95.79	78.00	64.74	91.37	51.47	85.68	94.95	98.53	59.26	98.11	98.00	99.37	96.95
	27.ลำพูน	96.72	83.15	47.92	92.56	71.99	90.37	94.31	100.00	41.58	100.00	99.34	99.56	98.69
	28.อุดรดิตถ์	98.64	76.36	67.73	94.09	58.86	79.32	98.64	99.55	77.05	99.32	99.55	99.32	98.41
	29.พิษณุโลก	89.70	75.60	52.71	84.27	63.67	82.43	87.64	97.07	40.46	98.70	96.20	98.37	92.19
	30.สุโขทัย	96.68	88.64	68.18	95.45	78.50	91.96	96.33	99.83	60.84	100.00	99.65	97.90	93.53
	31.เพชรบูรณ์	98.15	89.24	78.48	95.87	74.57	92.61	96.63	99.89	71.20	97.93	99.89	99.78	99.02
	32.พิจิตร	92.16	61.96	55.10	84.31	43.53	72.94	87.65	97.84	47.25	97.84	96.86	95.69	90.20
	33.กำแพงเพชร	91.00	64.56	45.01	82.84	52.74	75.53	91.28	99.30	50.77	99.72	97.89	98.03	85.65
	34.นครสวรรค์	97.39	95.34	48.09	97.48	72.88	97.02	97.86	99.35	45.11	99.81	99.25	99.16	90.21
	35.อุทัยธานี	95.65	78.57	50.93	94.72	72.67	89.13	91.61	97.20	39.13	97.20	98.45	97.20	96.89
	36.ตาก	92.33	77.50	59.33	87.83	59.33	84.67	92.50	95.67	53.83	95.67	96.33	96.17	94.00
ภาคใต้														
	37.กระบี่	85.57	60.62	44.12	79.38	51.34	73.61	88.45	95.46	62.27	95.26	94.43	89.28	84.95
	38.ชุมพร	89.02	75.57	50.66	88.69	61.80	82.62	91.15	98.03	60.49	98.36	97.70	92.13	92.13
	39.ตรัง	84.38	61.64	46.09	86.37	46.09	71.59	88.74	98.55	54.82	98.47	96.63	75.73	70.44
	40.นครศรีธรรมราช	95.71	81.70	54.01	91.90	69.86	90.48	96.33	98.78	54.69	99.73	96.60	96.60	69.46
	41.นราธิวาส	88.55	56.55	22.73	86.73	60.91	58.55	78.73	98.91	84.18	98.73	94.18	99.27	79.09
	42.ปัตตานี	85.48	73.10	45.87	84.32	64.19	83.33	90.26	91.42	76.73	88.78	92.08	86.63	81.02
	43.พังงา	68.33	45.33	34.33	65.33	37.33	55.33	65.00	95.33	65.67	95.00	92.67	93.00	82.00
	44.พัทลุง	82.00	49.80	47.40	71.20	30.00	64.80	79.80	95.60	42.00	97.40	94.80	94.20	89.40
	45.ภูเก็ต	87.38	69.23	43.85	87.85	63.69	79.08	89.69	93.85	80.00	91.54	90.31	90.46	67.85
	46.ยะลา	93.94	66.20	23.78	89.98	49.88	74.59	92.77	97.44	55.71	96.50	97.44	93.94	91.84
	47.ระนอง	87.50	70.00	31.25	85.42	69.58	84.58	86.25	96.25	82.92	95.42	94.58	93.75	95.00
	48.สงขลา	91.58	69.28	55.97	83.38	54.75	81.51	90.94	96.33	63.67	98.35	93.24	93.38	84.39

	จังหวัด	ร้อยละของครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง												
		ภาพรวมทุก มิติ	สัมพันธภาพ	ความรักและ เอาใจใส่	ยอมรับและ เคารพความ คิดเห็น	การสื่อสาร	แก้ปัญหาด้วย เหตุผล	บทบาทหน้าที่	พึ่งตนเอง	เศรษฐกิจ	สุขภาพ	ข้อมูลข่าวสาร	ทุนทางสังคม	หลีกเลี่ยง ภาวะเสี่ยง
	49.สตูล	91.85	75.19	60.00	87.04	72.22	85.93	94.44	95.93	48.89	97.41	94.44	92.59	87.41
	50.สุราษฎร์ธานี	86.25	61.09	36.88	82.66	42.19	76.41	87.50	97.73	62.73	97.81	96.72	90.70	78.28
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ														
	51.กาฬสินธุ์	98.72	85.26	69.62	93.85	54.10	92.82	93.08	100.00	60.77	100.00	99.62	99.74	99.87
	52.ขอนแก่น	88.38	65.13	54.69	82.25	38.19	76.44	87.38	98.25	63.06	98.19	97.88	93.31	93.88
	53.ชัยภูมิ	96.53	79.31	70.89	92.38	42.38	82.67	93.86	99.50	58.71	99.60	99.50	99.31	99.41
	54.นครพนม	89.31	69.14	61.72	82.41	35.17	77.59	88.10	98.97	57.59	98.97	98.97	97.41	96.72
	55.นครราชสีมา	94.20	83.68	72.80	92.40	69.36	89.28	93.64	99.72	51.12	99.84	99.52	99.32	99.00
	56.บุรีรัมย์	86.92	58.25	51.75	78.42	44.25	71.92	84.75	97.92	55.83	96.67	97.42	98.58	91.00
	57.มหาสารคาม	95.06	84.55	71.69	90.13	77.92	75.84	94.42	100.00	96.36	100.00	99.87	100.00	100.00
	58.มุกดาหาร	99.33	84.67	67.00	96.00	57.33	98.00	98.33	99.67	55.00	99.67	99.67	99.67	85.00
	59.ยโสธร	100.00	97.50	86.59	99.55	94.55	98.86	100.00	100.00	68.86	99.77	99.09	100.00	100.00
	60.ร้อยเอ็ด	89.50	68.92	65.08	82.42	47.25	75.58	85.42	99.08	59.67	99.17	98.92	97.92	98.25
	61.เลย	87.02	69.65	53.51	84.39	40.18	76.84	86.67	96.32	40.53	98.07	93.86	92.11	87.54
	62.ศรีสะเกษ	97.43	81.39	71.39	93.47	34.36	91.39	94.55	99.21	53.37	98.81	99.41	99.31	95.84
	63.สกลนคร	93.51	72.06	63.09	89.18	39.90	80.62	91.44	97.94	60.00	99.59	97.42	96.49	92.06
	64.สุรินทร์	93.16	66.28	62.66	83.77	38.03	79.08	90.62	99.12	45.36	98.92	99.12	98.53	95.60
	65.หนองคาย	99.56	90.67	69.78	98.22	83.33	93.78	98.22	99.78	67.11	99.78	99.78	99.56	99.11
	66.หนองบัวลำภู	85.13	59.74	48.97	78.46	44.87	71.79	84.87	96.15	42.05	94.87	97.69	96.15	95.64
	67.อำนาจเจริญ	98.33	93.67	65.67	97.33	89.33	96.67	98.67	99.33	39.67	99.33	99.33	99.67	90.00
	68.อุดรธานี	95.41	75.11	67.89	90.08	57.37	85.11	94.96	98.20	29.55	97.07	98.35	99.17	94.66
	69.อุบลราชธานี	96.40	78.59	66.01	91.36	55.53	88.54	94.63	99.15	61.30	98.30	99.21	99.21	97.18
	70.บึงกาฬ	83.19	59.26	65.53	76.35	41.60	67.24	78.06	99.43	52.99	98.29	100.00	99.43	98.01
ภาคตะวันออก														
	71.ฉะเชิงเทรา	87.50	82.24	51.05	86.97	79.87	85.79	88.82	97.76	54.21	96.05	97.50	94.47	75.26
	72.ชลบุรี	99.34	78.96	73.47	94.05	77.64	82.20	94.48	100.00	100.00	100.00	98.92	100.00	100.00

	จังหวัด	ร้อยละของครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง												
		ภาพรวมทุก มิติ	สัมพันธภาพ	ความรักและ เอาใจใส่	ยอมรับและ เคารพความ คิดเห็น	การสื่อสาร	แก้ปัญหาด้วย เหตุผล	บทบาทหน้าที่	พึ่งตนเอง	เศรษฐกิจ	สุขภาพ	ข้อมูลข่าวสาร	ทุนทางสังคม	หลีกเลี่ยง ภาวะเสี่ยง
	73.ระยอง	93.97	74.96	28.84	92.48	59.17	79.26	95.04	96.20	61.40	99.67	93.72	91.90	81.74
	74.จันทบุรี	90.42	77.76	45.13	89.12	64.77	82.95	88.31	95.45	58.60	97.73	94.48	95.78	92.05
	75.ตราด	92.86	79.64	35.36	88.93	70.71	83.57	89.29	99.29	90.36	98.93	99.29	99.29	99.29
	76.ปราจีนบุรี	89.75	72.38	46.13	83.75	57.88	85.25	90.25	99.00	59.13	99.88	98.63	95.75	91.75
	77.สระแก้ว	87.87	77.02	62.13	85.66	66.36	82.90	79.41	99.82	75.55	99.82	99.82	99.63	98.71

ภาคผนวก ค

ตารางแสดงเกณฑ์และค่าดัชนีความเข้มแข็ง
ของครอบครัวรายจังหวัด

ตารางแสดงเกณฑ์และค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวรายจังหวัด

	จังหวัด	ค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัว												
		ภาพรวม ทุกมิติ	สัมพันธภาพ	ความรักและ เอาใจใส่	ยอมรับและ เคารพความ คิดเห็น	การสื่อสาร	แก้ปัญหาด้วย เหตุผล	บทบาทหน้าที่	พึ่งตนเอง	เศรษฐกิจ	สุขภาพ	ข้อมูลข่าวสาร	ทุนทางสังคม	หลีกเลี่ยง ภาวะเสี่ยง
เกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง		68.40	67.00	79.00	64.00	71.00	54.00	74.00	63.00	58.00	63.00	68.00	65.00	73.00
ภาคกลาง														
	1.กรุงเทพมหานคร													
	2.ชัยนาท	88.48	70.23	70.72	89.32	60.41	60.47	96.45	84.57	70.51	99.13	84.07	95.38	95.76
	3.นครนายก	88.94	71.47	67.32	90.77	65.60	62.19	96.27	83.75	69.29	99.94	82.02	94.10	99.10
	4.นครปฐม	82.79	62.44	61.89	78.68	53.87	55.33	86.95	84.06	73.13	98.37	80.68	89.05	91.47
	5.นนทบุรี	84.46	69.54	65.64	90.09	58.03	64.41	94.73	84.62	74.18	99.41	80.26	85.59	87.80
	6.ปทุมธานี	78.74	62.46	61.82	79.79	54.99	53.24	80.30	83.46	71.42	97.71	81.25	85.88	81.62
	7.พระนครศรีอยุธยา	85.55	71.56	65.62	89.93	67.06	63.64	94.10	83.81	73.18	96.95	81.30	84.75	93.55
	8.ลพบุรี	78.51	55.52	56.98	70.94	47.42	46.72	74.31	81.31	70.71	96.91	76.30	87.56	93.87
	9.สมุทรปราการ	79.92	64.37	60.65	82.46	58.06	56.31	87.15	81.70	69.00	97.87	78.21	82.16	84.24
	10.สมุทรสงคราม	88.89	74.85	71.30	92.32	69.32	66.47	97.10	86.27	73.90	99.51	85.40	89.62	96.62
	11.สมุทรสาคร	80.07	66.06	60.90	83.65	59.10	60.60	90.31	81.35	72.03	97.80	74.23	77.66	84.97
	12.สระบุรี	89.19	73.61	71.59	93.72	68.37	60.74	96.88	83.83	68.36	99.60	83.53	94.26	97.38
	13.สิงห์บุรี	87.31	65.77	67.42	79.51	57.53	58.61	94.37	83.13	65.66	100.00	83.73	93.31	100.00
	14.สุพรรณบุรี	78.22	54.57	53.22	69.26	48.18	47.61	72.17	85.86	78.00	99.37	80.21	90.96	87.52
	15.อ่างทอง	83.59	68.74	66.19	84.81	64.26	59.69	94.92	80.93	62.94	98.97	80.87	89.06	84.32
	16.กาญจนบุรี	85.09	67.57	63.82	87.84	62.91	55.71	94.74	82.71	65.28	98.97	83.88	89.68	90.74
	17.ราชบุรี	85.37	64.14	60.68	79.89	58.06	57.94	81.09	88.25	76.41	99.78	88.56	95.71	97.65
	18.เพชรบุรี	84.45	66.33	61.06	84.70	60.73	58.82	91.01	79.76	59.31	97.14	82.83	90.36	94.77
	19.ประจวบคีรีขันธ์	85.85	68.67	63.65	87.82	62.27	60.96	89.61	84.37	72.86	98.26	81.99	95.33	91.28
ภาคเหนือ														
	20.เชียงราย	86.23	72.17	70.71	90.93	65.58	61.45	90.83	84.75	73.29	99.29	81.65	91.30	92.10
	21.เชียงใหม่	84.69	66.09	66.37	83.27	54.61	60.10	92.40	84.02	72.96	99.41	79.67	92.62	88.32
	22.น่าน	76.02	58.36	59.63	69.93	50.68	53.21	76.56	73.38	52.00	93.07	75.07	86.95	84.83
	23.พะเยา	85.81	65.67	66.62	80.79	56.23	59.03	87.09	82.36	65.32	99.19	82.57	96.68	97.24
	24.แพร่	87.85	67.43	71.00	84.92	58.01	55.81	89.57	87.23	81.36	99.47	80.87	96.57	98.42

	จังหวัด	ค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัว												
		ภาพรวม ทุกมิติ	สัมพันธภาพ	ความรักและ เอาใจใส่	ยอมรับและ เคารพความ คิดเห็น	การสื่อสาร	แก้ปัญหาด้วย เหตุผล	บทบาทหน้าที่	พึ่งตนเอง	เศรษฐกิจ	สุขภาพ	ข้อมูลข่าวสาร	ทุนทางสังคม	หลีกเลี่ยง ภาวะเสี่ยง
เกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง		68.40	67.00	79.00	64.00	71.00	54.00	74.00	63.00	58.00	63.00	68.00	65.00	73.00
	25.แม่ฮ่องสอน	82.71	63.96	61.06	77.97	59.26	57.55	80.94	82.61	65.05	99.74	83.02	92.76	93.31
	26.ลำปาง	88.57	71.01	70.25	90.03	60.87	62.87	95.07	83.18	66.74	98.21	84.59	95.90	97.71
	27.ลำพูน	88.15	71.89	66.37	91.87	66.46	62.85	95.02	79.62	60.20	99.53	79.12	95.15	99.09
	28.อุดรดิตถ์	89.41	72.75	72.39	92.90	65.15	60.58	98.01	85.21	72.05	99.60	83.98	91.93	99.14
	29.พิษณุโลก	85.56	67.60	65.75	84.13	61.24	59.28	87.42	80.04	61.48	99.09	79.56	97.37	95.39
	30.สุโขทัย	89.11	74.18	71.86	94.88	66.38	63.61	96.50	81.84	63.50	99.65	82.38	96.62	96.43
	31.เพชรบูรณ์	90.72	75.85	75.39	95.28	67.42	65.29	97.12	84.61	71.05	98.62	84.15	96.65	99.38
	32.พิจิตร	84.59	64.97	65.72	84.21	55.92	54.05	89.09	81.13	61.17	97.37	84.84	94.29	93.45
	33.กำแพงเพชร	85.01	65.23	62.75	82.99	59.22	55.97	91.53	82.88	63.89	99.67	85.09	94.83	90.60
	34.นครสวรรค์	88.29	75.09	68.96	96.84	68.14	66.43	97.78	81.75	66.20	99.81	79.25	91.48	95.32
	35.อุทัยธานี	86.99	73.00	68.38	91.94	67.22	64.47	92.15	78.75	54.73	98.33	83.19	92.98	98.08
	36.ตาก	86.04	68.82	67.46	86.70	60.63	60.49	92.38	81.36	64.44	96.48	83.18	91.77	95.87
ภาคใต้														
	37.กระบี่	82.35	62.94	59.77	77.72	56.73	57.53	88.52	83.18	66.01	96.32	87.22	86.00	91.12
	38.ชุมพร	86.04	68.05	64.08	87.78	61.45	58.90	91.15	82.98	66.28	98.63	84.04	93.47	94.53
	39.ตรัง	80.16	64.92	64.02	84.33	59.34	51.98	91.13	80.68	61.57	98.27	82.19	79.52	84.55
	40.นครศรีธรรมราช	85.80	72.10	67.03	91.77	64.91	64.70	96.37	83.05	67.58	99.24	82.33	93.09	84.39
	41.นราธิวาส	82.10	62.48	56.84	84.56	61.73	46.79	81.77	86.21	76.44	97.69	84.48	90.89	89.15
	42.ปัตตานี	82.90	67.84	64.00	85.10	61.95	60.31	92.01	82.08	70.81	92.49	82.94	84.03	88.55
	43.พังงา	76.24	52.13	51.09	66.59	47.54	43.31	70.57	80.77	67.44	95.10	79.77	88.45	89.29
	44.พัทลุง	80.72	55.96	58.89	70.85	45.48	48.64	80.30	80.99	62.55	97.66	82.74	92.83	93.51
	45.ภูเก็ต	82.63	67.60	62.92	84.74	63.13	59.63	90.63	84.83	77.23	94.84	82.42	86.01	84.06
	46.ยะลา	84.30	66.46	60.57	88.27	60.35	56.65	91.66	81.54	60.19	97.25	87.17	87.95	93.91
	47.ระนอง	85.35	66.88	59.01	82.87	63.18	62.48	87.61	85.82	80.01	96.97	80.48	90.07	96.36
	48.สงขลา	84.42	67.67	65.53	82.21	61.37	61.57	91.34	82.33	67.16	98.13	81.70	89.96	90.78
	49.สตูล	85.78	69.65	65.88	85.94	64.67	62.10	94.18	81.81	63.54	97.67	84.24	89.91	93.37
	50.สุราษฎร์ธานี	81.56	62.21	57.72	80.09	55.25	55.80	87.06	81.13	64.56	97.76	81.07	88.66	88.74
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ													

	จังหวัด	ค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัว												
		ภาพรวม ทุกมิติ	สัมพันธภาพ	ความรักและ เอาใจใส่	ยอมรับและ เคารพความ คิดเห็น	การสื่อสาร	แก้ปัญหาด้วย เหตุผล	บทบาทหน้าที่	พึ่งตนเอง	เศรษฐกิจ	สุขภาพ	ข้อมูลข่าวสาร	ทุนทางสังคม	หลีกเลี่ยง ภาวะเสี่ยง
เกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง		68.40	67.00	79.00	64.00	71.00	54.00	74.00	63.00	58.00	63.00	68.00	65.00	73.00
	51.กาฬสินธุ์	90.14	74.20	73.82	92.41	63.52	67.06	94.09	84.15	67.00	99.95	85.51	98.44	99.84
	52.ขอนแก่น	84.23	64.14	64.41	80.71	54.41	57.05	87.81	82.74	67.32	97.56	83.33	90.89	95.55
	53.ชัยภูมิ	87.83	70.78	72.19	91.16	59.79	59.97	94.43	83.79	66.11	99.64	85.62	92.99	97.16
	54.นครพนม	85.48	63.84	65.08	81.03	54.62	54.64	87.74	83.36	65.29	99.15	85.62	94.75	97.72
	55.นครราชสีมา	88.52	72.04	71.46	90.82	63.72	62.13	93.51	81.99	64.71	99.75	81.52	95.80	99.26
	56.บุรีรัมย์	83.50	61.45	63.26	74.96	53.50	54.09	85.58	81.59	61.50	97.57	85.71	93.85	95.00
	57.มหาสารคาม	89.40	70.68	72.20	90.93	64.57	55.03	91.51	87.12	76.03	100.00	85.32	97.73	99.97
	58.มุกดาหาร	88.26	74.87	74.24	90.75	67.17	67.34	97.76	83.59	64.72	99.79	86.25	91.93	93.17
	59.ยโสธร	92.83	79.03	78.27	98.96	71.46	67.42	99.66	85.62	70.26	99.83	86.76	99.82	100.00
	60.ร้อยเอ็ด	86.39	65.14	67.68	80.58	57.09	55.23	88.32	83.48	65.86	99.14	85.43	96.42	98.57
	61.เลย	83.71	66.56	66.11	83.33	56.68	60.11	86.85	80.29	61.85	97.72	81.30	92.72	92.12
	62.ศรีสะเกษ	88.56	72.14	72.52	91.59	57.00	67.46	95.27	82.89	65.15	98.90	84.64	95.32	97.19
	63.สกลนคร	86.63	68.68	69.70	87.89	58.69	58.46	91.27	82.55	66.90	99.30	81.47	95.15	95.50
	64.สุรินทร์	86.82	66.11	68.14	81.46	55.83	59.03	91.21	83.38	63.26	98.88	88.00	96.25	97.13
	65.หนองคาย	91.70	76.68	73.34	96.09	69.94	67.35	98.16	88.84	72.35	99.71	94.47	95.45	99.37
	66.หนองบัวลำภู	83.08	61.20	61.73	76.91	54.55	51.61	84.58	81.10	60.16	96.02	87.11	92.21	96.32
	67.อำนาจเจริญ	89.57	76.65	73.08	96.89	69.51	67.10	98.42	81.76	60.11	99.41	85.77	96.73	94.29
	68.อุดรธานี	87.15	71.61	73.55	87.26	62.60	63.05	94.44	79.84	56.72	97.85	84.97	93.38	96.46
	69.อุบลราชธานี	88.69	70.72	71.31	87.63	60.79	63.12	94.28	83.34	68.28	98.34	83.39	96.94	98.17
	70.บึงกาฬ	83.96	61.83	66.80	75.45	53.34	51.72	79.35	83.86	65.92	98.66	87.01	95.92	98.85
ภาคตะวันออก														
	71.ฉะเชิงเทรา	84.23	69.90	64.70	86.87	63.83	64.20	89.25	81.92	65.83	97.61	82.32	92.66	87.44
	72.ชลบุรี	92.10	82.40	86.35	92.63	68.43	82.19	93.75	90.28	93.30	99.95	77.59	94.10	99.99
	73.ระยอง	85.77	69.34	62.05	91.39	65.12	58.81	95.43	82.06	66.02	99.56	80.61	91.69	90.33
	74.จันทบุรี	85.57	69.12	63.88	88.35	63.94	60.30	90.25	80.74	65.35	98.24	78.61	91.85	95.88
	75.ตราด	88.21	68.48	62.64	88.87	62.30	60.13	91.00	90.11	86.47	99.12	84.73	92.37	99.10
	76.ปราจีนบุรี	85.44	66.36	62.81	81.77	59.87	60.99	90.47	83.31	66.40	99.17	84.36	91.88	95.16
	77.สระแก้ว	86.58	68.27	68.18	85.21	60.41	59.28	84.13	84.54	67.40	99.68	86.52	96.56	99.39

ภาคผนวก ง

ตารางแสดงพื้นที่สำรวจสถานการณ์
ความเข้มแข็งของครอบครัว
ประจำปี 2562

พื้นที่สำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว ประจำปี 2562		
จังหวัด	ตำบล	อำเภอ
ภาคกลาง		
1.กรุงเทพมหานคร		
2.ชัยนาท	อบต.เขาแก้ว	สรรพยา
	ทต.แพรภคศรีราชา	สรรคบุรี
3.นครนายก	อบต.เกาะหวาย	ปากพลี
	ทต.เกาะหวาย	ปากพลี
4.นครปฐม	อบต.ห้วยด้วน	ดอนตูม
	ทต.โพรงมะเดื่อ	เมืองนครปฐม
5.นนทบุรี	อบต.บางรักพัฒนา	บางบัวทอง
	ทต.ศาลากลาง	บางกรวย
6.ปทุมธานี	อบต.บึงคอไห	ลำลูกกา
	เทศบาลเมืองปทุมธานี	เมืองปทุมธานี
7.พระนครศรีอยุธยา	อบต.ดอนทอง	เสนา
	ทต.นครหลวง	นครหลวง
8.ลพบุรี	อบต.โคกกระเทียม	เมืองลพบุรี
	ทต.ท่าโขลง	ท่าม่วง
9.สมุทรปราการ	อบต.บางด้วน	เมืองสมุทรปราการ
	ทต.แพรกษา	เมืองสมุทรปราการ
10.สมุทรสงคราม	อบต.คลองโคน	เมืองสมุทรสงคราม
	ทต.เหมืองใหม่	อัมพวา
11.สมุทรสาคร	อบต.แคราย	กระทุ่มแบน
	ทต.นาดี	เมืองสมุทรสาคร
12.สระบุรี	อบต.ท่าคล้อ	แก่งคอย
	ทต.ต้นตาล-พระยาทต	เสาไห้
13.สิงห์บุรี	อบต.อินทร์บุรี	อินทร์บุรี
	เทศบาลเมืองบางระจัน (เทศบาลตำบลสิงห์ : ชื่อเดิม)	บางระจัน
14.สุพรรณบุรี	อบต.ศรีประจันต์	ศรีประจันต์
	ทต.บ้านโพธิ์	เมืองสุพรรณบุรี
15.อ่างทอง	อบต.สีบัวทอง	แสวงหา
	ทต.ม่วงคัน	โพธิ์ทอง
16.กาญจนบุรี	อบต.บ่อพลอย	บ่อพลอย
	ทต.วังกะ	สังขละบุรี

พื้นที่สำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว ประจำปี 2562		
จังหวัด	ตำบล	อำเภอ
17.ราชบุรี	อบต.คูบัว	เมืองราชบุรี
	ทต.บ้านห้อง	โพธาราม
18.เพชรบุรี	อบต.บางขุนไทร	บ้านแหลม
	ทต.บางเก่า	ชะอำ
19.ประจวบคีรีขันธ์	อบต.เขาล้าน	ทับสะแก
	ทต.ปราณบุรี	ปราณบุรี
ภาคเหนือ		
20.เชียงราย	อบต.ทานตะวัน	พาน
	เทศบาลนครเชียงราย	เมืองเชียงราย
21.เชียงใหม่	อบต.ดอนแก้ว	แม่ริม
	ทต.บ้านแหวน	หางดง
22.น่าน	อบต.สัน	เวียงสา
	ทต.งอบ (อบต.)	ทุ่งช้าง
23.พะเยา	อบต.พระธาตุช้างแกง	จุน
	ทต.เวียงลอ	จุน
24.แพร่	อบต.ป่าแดง	เมืองแพร่
	ทต.ช่อแฮ	เมืองแพร่
25.แม่ฮ่องสอน	อบต.ขุนยวม	ขุนยวม
	ทต.ขุนยวม	ขุนยวม
26.ลำปาง	ทต.ต้นธงชัย	1. เมืองลำปาง
	อบต.บ้านเสด็จ	1. เมืองลำปาง
	ทต.แม่เม่า	2. แม่เม่า
	อบต.นาสัก	2. แม่เม่า
	ทต.เกาะคา	3. เกาะคา
	อบต.นาแสง	3. เกาะคา
	ทต.เสริมงาม	4. เสริมงาม
	อบต.เสริมกลาง	4. เสริมงาม
	ทต.หลวงใต้	5. จาว
	อบต.ปงเตา	5. จาว
	ทต.แจ้ห่ม	6. แจ้ห่ม
	อบต.แม่สุก	6. แจ้ห่ม
	ทต.บ้านใหม่	7. วังเหนือ

พื้นที่สำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว ประจำปี 2562		
จังหวัด	ตำบล	อำเภอ
	อบต.วังทอง	7. วังเหนือ
	ทต.เวียงมอก	8. เถิน
	อบต.แม่ปะ	8. เถิน
	ทต.แม่ปู	9. แม่พริก
	อบต.แม่พริก	9. แม่พริก
	ทต.นาครีว	10. แม่ทะ
	อบต.บ้านกิว	10. แม่ทะ
	ทต.สบปราบ	11. สบปราบ
	อบต.แม่กัวะ	11. สบปราบ
	ทต.ห้างฉัตร	12. ห้างฉัตร
	อบต.แม่สัน	12. ห้างฉัตร
	ทต.เมืองปาน	13. เมืองปาน
	อบต.บ้านขอ	13. เมืองปาน
27.ลำพูน	อบต.ทาแม่ลอบ	แม่ทา
	ทต.ทากาศ	แม่ทา
28.อุดรดิตถ์	อบต.น้ำหมัน	ท่าปลา
	ทต.น้ำริด	เมืองอุดรดิตถ์
29.พิษณุโลก	อบต.หินลาด	วัดโบสถ์
	ทต.บึงระมาณ	บางระกำ
	อบต.แม่ระกา	วังทอง
30.สุโขทัย	อบต.นาเชิงคีรี	คีรีมาศ
	ทต.ศรีสำโรง	ศรีสำโรง
31.เพชรบูรณ์	อบต.ดงมูลเหล็ก	เมืองเพชรบูรณ์
	เทศบาลเมืองหล่มสัก	หล่มสัก
32.พิจิตร	อบต.วังทรายพูน	วังทรายพูน
	ทต.สามง่าม	สามง่าม
33.กำแพงเพชร	อบต.ไตรตรึงษ์	เมืองกำแพงเพชร
	ทต.นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	เมืองกำแพงเพชร
34.นครสวรรค์	อบต.ตากฟ้า	ตากฟ้า
	ทต.ตากฟ้า	ตากฟ้า
35.อุทัยธานี	อบต.น้ำรอบ	ลานสัก
	ทต.ทัพทัน	ทัพทัน

พื้นที่สำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว ประจำปี 2562		
จังหวัด	ตำบล	อำเภอ
36.ตาก	อบต.เชียงทอง	วังเจ้า
	ทต.วังเจ้า	วังเจ้า
ภาคใต้		
37.กระบี่	อบต.หนองทะเล	เมืองกระบี่
	ทต.คลองพน	คลองท่อม
38.ชุมพร	อบต.นากระตาม	ท่าแซะ
	ทต.ปากน้ำชุมพร	เมืองชุมพร
39.ตรัง	อบต.บางลึก	กันตัง
	ทต.นาเมืองเพชร	สิเกา
	อบต.บางรัก	เมืองตรัง
40.นครศรีธรรมราช	อบต.ทอนหงส์	พรหมคีรี
	ทต.เกาะเพชร	หัวไทร
41.นราธิวาส	อบต.ไพรวัน	ตากใบ
	เทศบาลเมืองตากใบ	ตากใบ
42.ปัตตานี	อบต.ตาลีอ้ายร์	ยะหริ่ง
	ทต.ยะหริ่ง	ยะหริ่ง
43.พังงา	อบต.คุระ	คุระบุรี
	ทต.คุระบุรี	คุระบุรี
44.พัทลุง	อบต.ชะมวง	ควนขนุน
	ทต.ลำสินธุ์	ศรีนครินทร์
45.ภูเก็ต	อบต.เทพกระษัตรี	ถลาง
	เทศบาลเมืองกะทู้	กะทู้
46.ยะลา	อบต.บันนังสตาเรง	เมืองยะลา
	ทต.บาลอ	รามัน
47.ระนอง	อบต.น้ำจืดน้อย	กระบี่
	ทต.ราชกรุต	เมืองระนอง
48.สงขลา	อบต.ท่าชะมวง	รัตภูมิ
	เทศบาลเมืองควนลัง	หาดใหญ่
49.สตูล	อบต.ท่าเรือ	ท่าแพ
	เทศบาลเมืองสตูล	เมืองสตูล
50.สุราษฎร์ธานี	อบต.ท่าชนะ	ท่าชนะ
	ทต.ท่าชนะ	ท่าชนะ

พื้นที่สำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว ประจำปี 2562		
จังหวัด	ตำบล	อำเภอ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		
51.กาฬสินธุ์	อบต.เหล่าอ้อย	ร่องคำ
	ทต.คำกั่ว	หนองกุงศรี
52.ขอนแก่น	อบต.ท่าพระ	เมืองขอนแก่น
	ทต.บ้านเป็ด	เมืองขอนแก่น
53.ชัยภูมิ	อบต.โนนสะอาด	คอนสวรรค์
	ทต.บ้านเขว้า	บ้านเขว้า
54.นครพนม	อบต.พิมาน	นาแก
	ทต.เรณูนคร	เรณูนคร
55.นครราชสีมา	อบต.ดอน	ปักธงชัย
	ทต.บั้งลั้งก์	โนนไทย
56.บุรีรัมย์	อบต.สองห้อง	เมืองบุรีรัมย์
	ทต.ปะคำ	ปะคำ
57.มหาสารคาม	อบต.สันป่าตอง	นาเชือก
	ทต.วาปีปทุม	วาปีปทุม
58.มุกดาหาร	อบต.กุดแซ่	เมืองมุกดาหาร
	ทต.ชะโนด	หว้านใหญ่
59.ยโสธร	อบต.หนองเรือ	เมืองยโสธร
	ทต.สามแยก	เลิงนกทา
60.ร้อยเอ็ด	อบต.ห้วยหินลาด	สุวรรณภูมิ
	ทต.นาเมือง	เสลภูมิ
	ทต.เมืองหงส์	จตุรพักตรพิมาน
61.เลย	อบต.นาแกม	เมืองเลย
	ทต.ศรีสงคราม	วังสะพุง
62.ศรีสะเกษ	อบต.เมืองแคน	ราชีไศล
	ทต.สำโรงพลัน	ไพรบึง
63.สกลนคร	อบต.บึงหวาย	เต่างอย
	ทต.เชียงสือ	โพนนาแก้ว
64.สุรินทร์	อบต.ตาเบา	ปราสาท
	ทต.สนม	สนม
65.หนองคาย	อบต.น้ำโมง	ท่าบ่อ
	ทต.กวนวัน	เมืองหนองคาย

พื้นที่สำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว ประจำปี 2562		
จังหวัด	ตำบล	อำเภอ
66.หนองบัวลำภู	อบต.ดงมะไฟ	สุวรรณคูหา
	ทต.โนนสัง	โนนสัง
67.อำนาจเจริญ	อบต.ไร่สีสุก	เสนางคนิคม
	ทต.อำนาจ	ลืออำนาจ
68.อุดรธานี	อบต.เมืองพาน	บ้านผือ
	ทต.กู่แก้ว	กู่แก้ว
69.อุบลราชธานี	อบต.เหล่าบก	ม่วงสามสิบ
	ทต.หนองผือ	เขมราฐ
70.บึงกาฬ	อบต.นาสะแบง	ศรีวิไล
	ทต.บึงโขงหลง	บึงโขงหลง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		
71.ฉะเชิงเทรา	อบต.ท่าไข่	เมืองฉะเชิงเทรา
	ทต.บางคล้า	บางคล้า
72.ชลบุรี	อบต.ทุ่งขวาง	พนัสนิคม
	ทต.ท่าบุญมี	เกาะจันทร์
73.ระยอง	อบต.ชากโดน	แกลง
	ทต.เชิงเนิน	เมืองระยอง
74.จันทบุรี	อบต.วังใหม่	นายายอาม
	ทต.ค่ายเนินวง	เมืองจันทบุรี
75.ตราด	อบต.แหลมกลัด	เมืองตราด
	ทต.แหลมงอบ	แหลมงอบ
76.ปราจีนบุรี	อบต.ทุ่งโพธิ์	นาดี
	ทต.กบินทร์	กบินทร์บุรี
77.สระแก้ว	อบต.คลองหินปูน	วังน้ำเย็น
	ทต.ป่าไร่	อรัญประเทศ

ทุกวัน...เป็นวันของ
"ครอบครัว"

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
เลขที่ 255 บริเวณสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี
ถนนราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ / โทรสาร : 0 2642 7747
e-mail : thaifamilylife60@gmail.com